

SITUATION

S T H L M

#268

JANUARI 2020
ÅRGÅNG 25

PRIS: 60 kronor
SÄLJAREN ERHÅLLER HÄLFTEN

*Mäns våld mot hemlösa
kvinnor i nära relationer*

Slagen på gatan

STEFAN JACOBSSON | RÖDA LAMPAN I TANTOGRANEN | SUSANNA RISBERG | DAVID ÄRLEMALM

NALEN

IAN NOE
TORS 6/2

NICOLE
SABOUNÉ
ONS 19/2

... AND YOU WILL KNOW
US BY THE TRAIL OF DEAD
SÖN 23/2

CHELSEA WOLFE
ONS 1/4

THE MISSION
LÖR 18/4

SÖN 19/4

SWANS
SÖN 3/5

REGERINGSGATAN 74, STOCKHOLM. INFO & BILJETTER PÅ WWW.NALEN.COM 2020

INNEHÅLL

JANUARI 2020

Stefan Jacobsson

Efter 40 år bakom disken på Pet Sounds – av många ansedd som en skivbutik i världsklass – har han börjat trappa ner. Men han har svårt att hålla sig borta.

MAGNUS SANDBERG

Sidan 14.

ANNELI HILDONEN

En lampa röd

I över två decennier har en av lamporna i Tanto-granen mystiskt målats röd. Nu kan Situation Sthlm berätta historien bakom en av stadens mer subtila gatukonsttraditioner.

Sidan 30.

Krönika: Maria Hagström

Med farmor i tiden.

Sidan 13.

Omslag #268
Emma Hanquist
illustrerade
månadens omslag.

EMMA HANQUIST

"En gång boxade han mig nerför en trappa och tog ungen och sprang hela gatan fram."

Marie – namnet är fingerat – berättar i reportaget Slagen på gatan om mäns våld mot hemlösa kvinnor i nära relationer, om en av många våldsamma miss-handlar hon upplevt.

Sidan 20.

ALLTID I SITUATION STHLM

10 Gata fram och tillbaka

Fågelsången, Sundbyberg.

12 Situation Waldersten

Månadens bild av konstnären Jesper Waldersten.

45 Korsord

Lös månadens kryss.

46 Svepet

David Årlemalm romandebuterar, Susanna Risberg jazzar på, ny platta av Folke Nikanor, Lotta Lundgren och Erik Haag rapporterar från 2050, böcker om skrivande med mera.

48 Dåtid Sthlm

Januari 1897.

GATUPLANET

5 Säljaren

Thomas Fridlund, Brommaplan.

18,28 Med egna ord

Säljarnas sidor – texter från gatan.

38 Min Plats

Morgan Karlander, Grönsta gärde.

40 I gatuplanet

- Föreningen Tryggare Ruspolitik
- "Ingen kriminalisering"
- Unik hepatit C-maskin
- 900 orosanmälningar om dagen.

SITUATION

REDAKTION Chefredaktör och ansvarig utgivare Ulf Stolt, ulf@situationsthlm.se, 08-54595390 **Reporter** Maria Hagström, maria@situationsthlm.se

Art Director Johan Olsson **Webbredaktör** Jenny Lindroth **Medverkande fotografer och illustratörer** Anneli Hildonen, Martina Holmberg, Magnus Sandberg, Jesper Waldersten.

För osignerat material svarar redaktionen. Redaktionen ansvarar ej för insänt icke beställt material. **Hemsida** www.situationsthlm.se **E-post** red@situationsthlm.se

Tryck V-Tab 2015 **Räckvidd** 99000 läsare (Orvesto konsument helår 2018) **Upplaga** 14 200 ex/mån (TS helår 2018) **ISSN**: 1400-4437 **LEDNING & ADMINISTRATION** VD Pia Stolt, pia@situationsthlm.se, 08-54595387 **Adress** Timmermansgatan 38, 118 55 Stockholm **Tel** 08-54595381 **Fax** 08-6687909 **Organisationsnummer** 55 66 49-1071 **Plusgiro/Bankgiro** pg. 25 59 89-6 bg. 5774-9327

SOCIAL VERKSAMHET Verksamhetschef, sociala verksamheten Jenny Lindroth, jenny@situationsthlm.se, 08-54595388 **Samordnare** Ingemari Olofsson, ingemari@situationsthlm.se, 08-54595381, Jonas Svensson, jonas@situationsthlm.se, 08-54595381 **Telefonnummer distribution** 08-54595381 **Öppettider** Måndag till fredag kl. 8-15

Organisationsnummer 8024 11-1497 **Plusgiro/Bankgiro** pg. 28 19 18-3 bg. 5357-3259 **ANNONSERING & PRENUMERATION** Herman Sundgren, herman@situationsthlm.se, 08-54595394, Catharina Persson, catharina.persson@mediakraft.se, 070-421 02 80 Robert Wallner, robert.wallner@mediakraft.se, 070-992 53 43 **Privatprenumeration** 11 nummer

kostar 660 kronor **E-post** situationsthlm@pressdata.se **Miljö** Plasten runt tidningarna är en PE-folie. Den är återvinningsbar och ska lämnas i containern för plast vid återvinningsstationerna.

441 Tryckark 428

Visa kollektiv- kurage.

Din uppmärksamhet gör skillnad.
Ring SL:s trygghetsnummer 020-120 25 25
så är hjälp aldrig långt borta om någon
stör eller förstör. Vi svarar dygnet runt och
skickar trygghetspersonal dit det behövs.
Att resa kollektivt är att resa tillsammans.

FAKTA HEMLÖSHET

33 250 personer lever i hemlöshet i Sverige, enligt Socialstyrelsens definition av hemlöshet.

Där ingår personer i akut hemlöshet, personer som saknar boende efter institutionsvistelse, personer som bor inom den sekundära bostadsmarknaden och personer som bor kortsiktigt hos familj, släkt eller andra privatpersoner.

I Stockholm vistas enligt den senaste mätningen 7 247 hemlösa personer och av dessa lever 1 558 i akut hemlöshet.

OM SITUATION STHLM

Sedan 1995 säljs Situation Sthlm av hemlösa människor i Stockholm och Mälardalen.

Konceptet med gatutidningsförsäljning har visat sig vara en framgångsrik metod att arbeta med hemlösa människor på, eftersom det ger tidningssäljaren en möjlighet att tjäna egna pengar genom att arbeta, samtidigt som tidningen – i sig – fungerar som en kanal för påverkan, opinionsbildning och debatt kring frågor som rör de hemlösa säljarnas situation.

Situation Sthlms sociala verksamhet med arbete och sysselsättning, individuellt stöd och motiverande samtal, skrivarkverkstad och möjlighet att ha sin post hit, café, tillgång till datorer, telefon och juridisk rådgivning, fyller en mycket viktig funktion för de hemlösa människor som tar del av verksamheten.

Närmare 80 procent av Situation Sthlms säljare upplever en positiv förändrad livssituation sedan de började sälja Situation Sthlm.

"Ingen tipsar nån om nåt positivt i hemlöshetsbranschen."

Thomas Fridlund

Vad är det du har bråttom till?

– Jag ska träffa nån. Handla matvaror på Lidl.

Hur har säljet i december varit?

– Jag blir av med tidningarna gaska hyfsat. Men jag har varit sjuk i tre veckor, förkyld. Viktigt att tidningen får överleva.

Hur länge har du sålt tidningen?

– 19 år. Jag började sälja när redaktionen låg på Döbelnsgatan.

Jag fick reda på det av några andra, men det satt hårt inne – ingen tipsar nån om nåt positivt i hemlöshetsbranschen, man får lära sig allt själv: var det finns gratis mat, sovplats, kläder, allt sånt.

Thomas Fridlund säljer vid Brommaplan men har också säljplats vid Mariatorget. Han hade bråttom, då han skulle iväg och köpa julskinka efter intervjun.

Situationist Tommy på väg till T-centralen med en bunt tidningar.

Låt *Situation Sthlms* säljare bli en del av ditt sociala medieflöde. Följ oss på Instagram: @situationsthlm.

UR ARKIVET: #245, JANUARI 2018

Lena Olin är nyinflyttad i stan igen efter två decennier i USA, under fem år ska forskare kartlägga bakterier i stan och börjar med att topsa rulltrappor och ytor i tunnelbanan, *ShitKid* spelar in delar av plattan *This is it* i sin morfars Volvo V70

och vi följer upp ett 13 år gammalt reportage om exkluderande design.

När en tysk professor jämför drogmiljön i Stockholm och Vancouver finner hon mer våld mot kvinnor i Stockholm. **Familjen Kaos** spelar på Södra teatern, **Watain** ger ut sitt sjätte, och mest våldsamma, album. **I.B Sundström** tar med oljefat och 15 musiker till Dramaten, **KSMB** sätter upp "En slemmig torsk" i Kärrtorp, Internationell författarscen på Kulturhuset fyller 20 år och **Hannes Holm** regisserar *Ted – för kärleks skull*. Och **Jan Holmberg**, vd för Stiftelsen Ingmar Bergman, beskriver några av hans ofullbordade manus som "grubbelporr".

SAGT I SOCIALA MEDIER

INSTAGRAM @irastomberg Jag är Stockholmsguide och jag gillar att berätta anekdoter och små stories från tidningen. Det är verkligen det bästa sättet att hitta nya nyanser i stockholmsbilden.

senaste numret, men tog bara ett, min tanke var att hon kunde sälja det andra exet igen. Nästa gång ska jag ta båda exen och ge bort det där det är som mest oväntat.

INSTAGRAM @tmbsthlm Köpte två ex av det

INSTAGRAM @mieozzi Bättre sent än aldrig. Tryck inte ned dej själ, du är bra som du är.

@rositajohansson (via Instagram):

Ha ha, den måste jag komma ihåg. Stockholmsslang är bäst!

Kommentar gällande vinjetten Gatuslang i #267.

Ledare

Ett väldigt viktigt reportage

NÄR VI BÖRJADE sonderingen inför reportaget om mäns våld mot hemlösa kvinnor i nära relationer – du hittar det på sidan 20 – kom reporter Maria Hagström in till mig på redaktionen. Hon jobbade extra ute i distributionen några dagar, och hade använt delar av tiden till att förutsättningslöst lyssna med de kvinnor som kom in för att köpa tidningen om deras erfarenheter.

– Alla hade det. Hundra procent. Jag tror definitivt vi är nåt på spåren. Vi beslutade därför att hon skulle gå vidare med arbetet med

reportaget och planerade in det i januarinumret.

Läs reportaget. Det är en både stark och viktig text.

PÅ TANTOBERGET HAR det stått en ståtlig julgran sedan 1995. Och ungefär lika länge har en av lamporna – ofta kring första advent – mystiskt målats röd i granen. Som enda tidning kan nu Situation Sthlm avslöja sanningen om den rödmålade lampan i Tantogranen, berättad av personen som sedan början av 2000-talet fortsatt klättra

upp i granen med en sprejflaska. För att föra vidare en av stadens mer subtila gatukonsttraditioner.

I 40 år har Stefan Jacobsson stått bakom disken på Pet Sounds – en skivaffär i världsklass. Nyss fyllde han 66 år, har trappat ner till tre dagars jobb i veckan. Men han har inte så lätt att hålla sig därifrån.

– Det är trots allt jag som förknippas med Pet Sounds.

DAVID ÄRLEMALM romandebuterar med *Lite död runt ögonen*, Mattias Andersson blir ny konstnär

ledare på Dramaten, Susanna Risberg försöker försörja sig på jazzgitarr och utmed Fågel-sången i Sundbyberg finns en anropsstyrd busslinje.

Då så. Nytt år. Nytt decennium. Ny årgång i tidningshuvudet.

Ulf Stolt
chefredaktör
& ansvarig utgivare
ulf@situationsthlm.se

OFFICIAL SELECTION
OUT OF COMPETITION
FESTIVAL DE CANNES

GAUMONT presents
A production QUAD and TEN CINÉMA

SSIFF
AUDIENCE AWARD
BEST OF CANNES

FRÅN REGISSÖRERNA AV EN OVÄNTAD VÄNSKAP

Vincent
Cassel

Reda
Kateb

"Stark skildring av hur två människor
kan förändra mångaas liv"

SCREEN DAILY

"Varm, rörande,
roande"

PARIS MATCH

"Kateb är perfekt,
Cassel strålande"

LE PARISIEN

De ovanliga

En film av **Eric Toledano** och **Olivier Nakache**
BASERAD PÅ EN SANN HISTORIA

BIOPREMIÄR 31 JANUARI

WITH THE PARTICIPATION OF HÉLÈNE VINCENT THOMAS MAUQUARD ANNE MARIE BENJAMIN LESHER MARCO LOCATELLI CAROLINE MOUTCHER FREDERIC PERROT SILVINE BARRON AND WITH THE COOPERATION OF LINA HADDIR ALDÉS SAUNDÉ DARRI YOUN AHMED ABDEL LAOUI DARRÉN MUSELET SOPHIE CARBIC CHRISTIAN BENEDETTI PIERRE DIOT MARA TAOUIN
SCÉNARIO ET RÉALISATION ERIC TOLEDANO OLIVIER NAKACHE RÉVISÉ PAR ANTOINE SHERER RÉVISÉ PAR ANTOINE SHERER RÉVISÉ PAR ANTOINE SHERER RÉVISÉ PAR ANTOINE SHERER RÉVISÉ PAR ANTOINE SHERER RÉVISÉ PAR ANTOINE SHERER RÉVISÉ PAR ANTOINE SHERER RÉVISÉ PAR ANTOINE SHERER RÉVISÉ PAR ANTOINE SHERER RÉVISÉ PAR ANTOINE SHERER
PRODUCTION ERIC TOLEDANO OLIVIER NAKACHE RÉVISÉ PAR ANTOINE SHERER RÉVISÉ PAR ANTOINE SHERER RÉVISÉ PAR ANTOINE SHERER RÉVISÉ PAR ANTOINE SHERER RÉVISÉ PAR ANTOINE SHERER RÉVISÉ PAR ANTOINE SHERER RÉVISÉ PAR ANTOINE SHERER RÉVISÉ PAR ANTOINE SHERER
DISTRIBUTION EN FRANCE GAUMONT FILMS PRODUCTION BELLA PRODUCTIONS 120 FILMS WITH THE PARTICIPATION OF CANAL+ - OSMO TV ONE+ - IN ASSOCIATION WITH SORFONNE & INDEFILANS 7 CINÉMA&E 13 PALATINE ÉTOILE 16 COFFRAGE 30 DEVELOPPÉ AVEC LE SOUTIEN DE CINÉMA&E 12 DEVELOPPEMENT AND INDUSTRIES INITIATIVE & WITH THE SUPPORT OF LA RÉGION ÎLE DE FRANCE WITH THE PARTICIPATION OF ENTOURAGE PICTURES INTERNATIONAL SALES AND DISTRIBUTION GAUMONT
© 2019 GAUMONT - TEN CINÉMA - GAUMONT FILMS PRODUCTION - BELLA PRODUCTIONS - QUAD - TEN

HUVUDSTAN

3

feminister: Ellen Key, Anna Lindhagen och Elsa Laula Renberg, har varit barnläkaren Lars H. Gustafssons vägvisare i kampen för barnens rättigheter. Om dem skriver han i boken *Glöd och visdom*, i samband med att FN:s barnkonvention blir svensk lag i januari. Han lyfter också tre nutida vägvisare: Greta Thunberg, Malala Yousafzai och Tabata Amaral.

Våren kommer alltid tidigt till Liljevalchs

KONST I år var ansökningstiden en månad kortare.

Trots det hann 2 985 personer söka till årets Vårsalongen på Liljevalchs. 170 valdes ut – 97 kvinnor och 73 män – och representeras av 330 verk. Det var också fler än dubbelt så många kvinnor än män som sökte till Vårsalongen i år.

Medelåldern är 49 år. En av de yngsta är en kvinna på 19 år från Johanneshov. Överlägset flest medverkande, ungefär hälften av de uttagna, kommer från Storstockholmsområdet.

I likhet med tidigare år – Liljevalchs Vårsalong har pågått sedan 1921 – är måleri populärast teknik med 168 verk, inkluderat även blandtekniker med måleri som grund. Efter några år med mindre representation kommer fotografi tillbaka – 34 verk är med

denna gång. 28 verk är teckningar, 28 verk är skulptur/objekt, dessutom 16 verk i blandteknik med objekt.

Alla verk är till salu, priserna är satta av upphovspersonerna. Dyrast i år är Rikard Agrenius verk "Plötsligt

händer det" – en trisslott med ett oskrapat fält, prissatt till 1 miljon kronor. Billigast är Karin Karlssons oljemålning "Kaffe kaffe kaffe" som kostar 900 kronor.

ULF STOLT

"Om jag som ICA-handlare kan hjälpa kvinnor som lever med hot och våld i en nära relation genom att sprida information om Kvinnofreds-linjen via min butik vill jag självklart göra det."

Bernt Welander på ICA Maxi Barkarby, som via digitala informationstavlor på butikens kundtoalett under jul och nyår och i januari informerar om var det finns stöd och hjälp.

Ihoplappat Stockholm

TEXTIL Det tog cirka fyra månader att skapa det textila konstverket Stockholm, av skänkta tyger, dukar, kläder, garn, smycken och knappar. Skaparna är personer som arbetstränar eller är praktikanter inom föreningen Demokratipiloterna och Remakebolaget.

Alla skissade det som symboliserar Stockholm för dem: byggnader, tunnelbana, bilar och djur. Därefter fick de sy ihop sina skapelser, pussla ihop dem med varandra och successivt byggdes det färgglada konstverket över Stockholm upp.

Att de har använt skänkt tyg menar de ger ett extra djup, i och med att

materialet bär på minnen från människor som använt tygerna tidigare.

Verket visas på Stockholms Stadsmuseum fram till 5 januari.

MARIA HAGSTRÖM

Folkkära släpper micken

HUMOR Improvisatörerna i humorgruppen Presens Impro bjuder på musikal med improviserad hiphop. Tänk en blandning av sketchprogrammet Saturday

Night Live och Broadwaymusikalen Hamilton: An American Musical.

Till varje föreställning av Mic Drop Your Life bjuds en folkkär gäst in som intervjuas på scenen i cirka tio minuter om sitt liv. Komikerna improviserar fram sketcher och en hiphop-musikal inspirerad av intervjun. Presens använder sig av amerikansk teknik som, enligt dem, gjort impro comedy till "det hetaste inom humor i USA".

17 januari är gästen Kristoffer Appelquist. Kommande föreställningar i mars bjuder in Jenny Strömstedt och Daniel Hallberg.

MARIA HAGSTRÖM

DRAMATEN

Mattias Andersson tror att socialt arbete hade gett mer frid, än att vara dramatiker.

Ifrågasätter livsval och fri vilja

DRAMATIKERN OCH REGISSÖREN

Mattias Andersson är dubbelt aktuell på Dramaten i januari, där han dessutom blir teaterchef och konstnärlig ledare i mars. Båda föreställningarna handlar om livsval, på olika sätt.

I *Determinism* kastas två unga människor genom olika åldrar och sociala positioner och frågan som ställs är: har vi en fri vilja?

Vi som fick leva om våra liv

baseras på dokumentärt material, där ett tvärsnitt av Sveriges befolkning svarat på frågan: Vad skulle du göra annorlunda om du fick leva om ditt liv?

Mattias Andersson själv svarar:

– Hade jag valt en annan bana hade jag kanske valt ett socialt arbete, där man bara arbetar för andra. Priset man betalar för mitt arbete är att det lätt blir egofixerat och narcissis-

tiskt, man blir bedömd hela tiden och det innebär en stor press. Men att arbeta för andra utanför sig själv på ett annat sätt kanske skapar en annan typ av inre frid, tänker jag.

FOTNOT: *Determinism* har premiär 18 januari på Lilla scenen. *Vi som fick leva om våra liv* har spelstart 23 januari på Elverket.

MARIA HAGSTRÖM

13500

bostäder beräknar Boverket att det ska börja byggas i Storstockholm under 2020, vilket är mycket långt under behovet. Enligt deras beräkningar kommer det byggas cirka 50 000 nya bostäder i de tre storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö – betydligt färre än de 64 000 bostäder som enligt Boverket skulle behöva byggas årligen.

250 000

kronor hoppas Bio Aspen få in på sin Kickstarterkampanj. De har nämligen blivit erbjudna att köpa den unika inredningen från konditori Valand, som sedan 1954 fram till det stängde i oktober 2018 låg på Surbrunnsgatan 48. Interiören är byggd i exklusiva material och är ett unikt exempel på svensk femtiotalsdesign. Konditoriet har figurerat i en mängd filmer och böcker genom åren.

*"Hem till Söder.
Tillbaka till
brottsplatsen."*

Leif André spelar sin självbiografiska pjäs "LEIF" vid nio tillfällen under januari och februari på St Paul vid Mariatorget.

Fågelsången, Sundbyberg 09.16-19.53

.....
På drygt 200 meter utmed Fågelsången förekommer ett romancitat, rökmolnet från en e-cigg, en idisslande cementblandare bakom en inhägnad, information från kyrkan och en tvekan boxen vid ett gult släp. Och en anropsstyrd busslinje. TEXT **ULF STOLT** FOTO **MAGNUS SANDBERG**

UTESERVERINGEN UPPE VID det gamla vattentornet i Tornparken – ritat av Ivar Tengbom och i bruk som vattentorn mellan 1912-1926 – väntar vinter, markiserna inrullade och barserveringen täckt med träskivor.

Intill en av belysningspelarna en skylt från Sundbyberg i litteraturen med ett citat från Eva Adolffssons roman *Förvandling* från 2005. En del av citatet lyder: "Och jag ser bortom Tornparkens alla trädkronor Sundbyberg med alla sina röda och svarta tak och raka gator och glesa trafik och alltsammans välver sig då för min blick".

Vid bänkarna vid Bergsgatan där

stenläggningen liksom leder ner mot Fågelsången står två kvinnor och röker. En av dem en e-cigg – det stora rökmolnet löser snabbt upp sig i den låghimlade, regntunga morgonluften.

En bit ner i backen en vit varubil, baklyft öppen, två män i likadana jackor lastar ur vagnar – ser ut att vara fyllda med blandade förbrukningsvaror – och pratar om handlingen i en tv-serie.

VID MUREN I hörnet Kyrkogatan, mellan papperskorgen vid sidan av bänken och parkeringsskylten, har någon lämnat en vit plasthink med en full papperskasse pantfalskor i.

På gatan utanför Brf Stenkivista 8 en vit bil från Rehab Nordväst.

Bakom de vita förhängena utanpå byggställningen som sträcker runt fasaderna till nummer tre, en radio med volymen ganska rejält uppdragen. Någon skrattar och ljudet av ett handhållet verktyg suddar ut musiken för en kort stund, sen tystnar redskapet och musiken återtar sin plats. I en inhägnad bakom byggbarackerna utmed gatan en cementblandare som sakta idisslar, på gallret en skylt: "Inhägnat område får ej beträdas då en överhängande fara finns i att stora delar av fasaden kan ramla ner utan någon som helst förvarning".

Snett mitt emot ligger 951:ans hållplats. Ovanför tidtabell informeras resenärerna att på grund av trafikproblem i Sundbyberg läggs linje 951 om till att vara anropsstyrd. Ringer man ett angivet nummer "så kommer vi och hämtar dig som vanligt".

BILAR PARKERADE VERTIKALT utmed gatan längs kyrkomuren. Hastighetsbegränsning trettio kilometer.

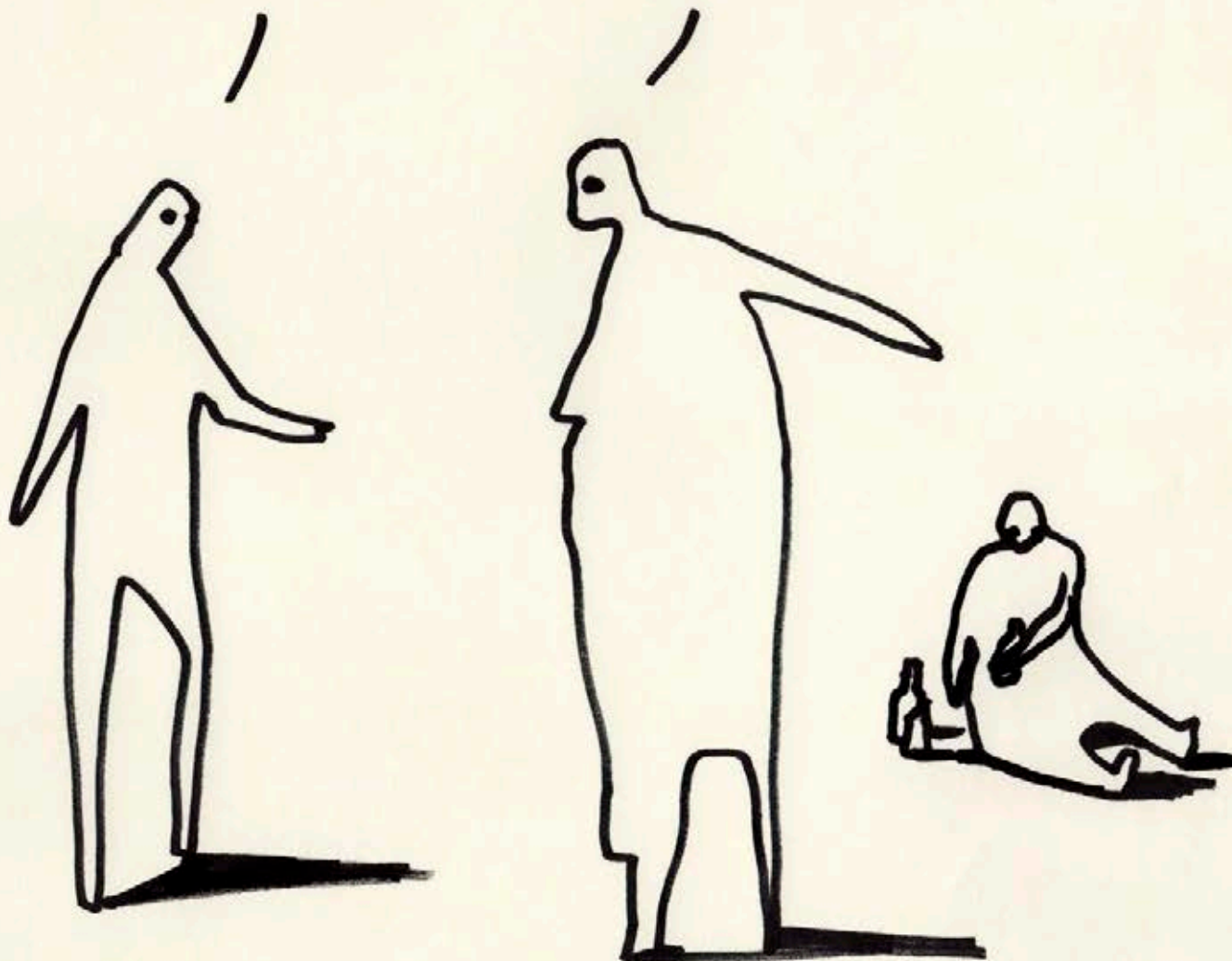
På kyrkans anslagstavla i hörnet Rosengatan, där Fågelsången börjar, information om kommande aktiviteter: Sinnesromässa på torsdagar, läxhjälp och rådgivning måndagar, om livsstegen "för dig som vill ta ett kliv

mot förändring i dig själv tillsammans med andra", om jazzkvällar och konserter och gudstjänster.

Från andra sidan Fågelsången kommer en man iförd svart träningsoverall, öppen rymlig dunjacka och ett väldigt välansat skägg, några steg bakom honom en liten hundvalp av rasen boxer – jag kan tyvärr inte ange modellen mer exakt än så. Han visslar stötvis på hunden som är okopplad och när den passerar en gul släpvagn stannar hunden till och nosar lite på ena däcket, sedan fortsätter den och kommer ikapp husse ungefär i jämnhöjd med informationstavlan. 📍

Mamma, kan jag få lite
sprit till helgen?

Du kan ta far,
det borde räcka.

Med farmor i tiden

Maria Hagström

I det lilla huset på Orrvägen tickade det i alla rum. Varje hel och halvtimme slog Moraklockorna. Det var lätt att hålla koll på tiden hos farmor och farfar. Klockorna hade farfar själv snickrat ihop i källaren. Han hade talang, kanske hade han kunnat göra något annat än att skiftjobba på fabriken. Men det var andra tider då.

I en annan tid hjälpte farmor sin mor att mjölka kossor och ta in hö, medan karlarna jobbade i skogen. Hon var snäll lilla Ulla-Britt, men "inte alltid Guds bästa barn". "Nej huvvaligen", som farmor långt senare sa. Hon gjorde hyss och rackartyg, stoppade stickor i lärarens fickor och spotade i hans mjölk. Det hände att hon fick en örfil, stå i skamvrån och blev kallad usling. Men usel var hon inte, hon var bara "tröllet" och hade "humöret". Och stark var hon. Om pojkar gick på henne gav hon dem stryk. "Jag slogs så jag grinte. Jag va falen, lilla jag."

På sätt och vis var farmor före sin tid och på andra sätt inte alls. I tonåren gick hon ofta på dans. Hon "skötte" sig, den saken är klar, för om en jänta hade sex blev hon sedd som dålig. Men om farmor hade varit ung i dag... "jädrr anacka".

DET FINNS TIDER som jag är glad har passerat och det finns andra jag önskar att jag hade upplevt. Det finns år som farmor längtade tillbaka till och ibland hade hon nog velat vara född i en annan tid. Skruva fram och skruva tillbaka klockan. Men allt tickar vidare och farmor sjöng: "Blott en dag, ett ögonblick i sänder."

På ålderdomshemmet började minnet svika henne och hon kunde bli förvirrad. "Jag har glömt bort så mycket, men jag kommer ihåg vartenda dugg – det kan du skriva opp!". Och jag skriver upp det jag minns. Som att hon gjorde de godaste

som hennes syster Maja hade sytt. Och farfar hade klätt upp sig hemskt fint. Ändå tyckte hon först inte att han "va nå". Han bjöd upp till dans gång på gång, vecka efter vecka. De blev "bekanta" och så "vart det slut" och så blev de "bekanta" och så vart det "härs och tvärs". Men hon blev alltmer kär.

När första barnet kom slutade hon jobba. Hon hade varit hembiträde åt fina familjer som "tycktes va nå". Men hon säger att hon hade tur med dem och hon fick bra betyg.

Det blev tre barn och tiden flög iväg. Sen blev det åtta barnbarn och tiden rullade på. Farfar dog och tiden kändes långsam. Till slut kom dagen då orden tagit slut, hon hade bara sängen kvar, men personalen glömde alltför ofta att sätta på radio och musik.

Hennes starka hjärta tickade vidare i takt med pendeluret, långt efter att tiden liksom hade runnit ur henne. En dag dog hon, farmor Ulla. Som riktigt gamla människor måste göra. Någon går ur tiden och en annan kliver in och klockor tickar vidare, ett ögonblick i sänder. Tiden ska tas till vara på, tid som vi tror vi har gott om men som inte riktigt räcker till.

Farmor finns nu bortom tid och rum, eller som hon brukade sjunga högt i köket: "Han har öppnat pärlporten, så att jag kan komma in." 📞

"Och stark var hon. Om pojkar gick på henne gav hon dem stryk. 'Jag slogs så jag grinte'.

pannkakorna med de frasigaste och fettigaste kanterna. Att hon tjatade om att vi skulle "doppa" fikabröd. Och att hon tog sparken till skogen för att hugga oss en julgran.

Jag minns en julafton, en sådan när man vill stanna tiden. Alla var samlade, kusinerna var där. Hunden Lotta svimmade av folk och stoj. Och tomten glömde sin käpp.

NÄR FARMOR TRÄFFADE min farfar Bengt bar hon en knallgrön klänning

Pet Sounds
RECORDS

This Is Head - X
... Flying ...
... O'Neil ...
... Death Sequence ...
... New World ...

BLUES, FOLK
ROCK

Cream

THE BEATLES

THE BEATLES

THE BEATLES

THE BEATLES

THE BEATLES

THE BEATLES

THE BEATLES

THE BEATLES

THE BEATLES

THE BEATLES

THE BEATLES

THE BEATLES

THE BEATLES

THE BEATLES

THE BEATLES

23rd Century
1980s/90s

LOV
WASHER

THE BEATLES

THE BEATLES

THE BEATLES

THE BEATLES

THE BEATLES

THE BEATLES

THE BEATLES

THE BEATLES

THE BEATLES

THE BEATLES

Efter 40 år bakom disken på Pet Sounds – ansedd som en skivaffär i absolut världsklass – har grundaren Stefan Jacobsson nyss fyllt 66 år och gått ner till tre dagars arbete i veckan. Trots alla yttre förändringar i skivbranschen genom åren är och förblir Pet Sounds vad det alltid varit – en plats dit man går för att köpa skivor. Och bli reparerad. TEXT **ULF STOLT** FOTO **MAGNUS SANDBERG**

GRAMMOFORNTID

Musiken som spelas i butiken finns egentligen inte. Den är i alla fall inte tillgänglig riktigt ännu.

För på utsidan disken, mitt emot Stefan Jacobsson som står och lyssnar och tycker att det "låter ju skitbra", står gitarristen och låtskrivaren Bengt Kirschon från Madhouse – ett Stockholmsband som släppte en lysande debutplatta 1982, producerad av New Orleanslegenden Dr John, och kort därefter splittrades. Nu har de börjat spela igen, är i studion och jobbar med nytt. Så han är förbi Pet Sounds för att låta Stefan Jacobsson lyssna lite.

– Stefan är en gammal god vän och musikälskare. Skönt att låta nån få lyssna på det, få höra vad nån annan tycker om låtarna.

In till höger bredvid kassadisken finns en avdelning med mest begagnade cd-skivor och filmer, vi ställer oss där och pratar, för Stefan Jacobsson förklarar att "Pet Sounds har inget kontor så vi får hålla till nånstans ute i butiken och det är lugnast här".

På en av väggarna ett exemplar av Beach Boys platta *Pet Sounds* från 1966 som fått ge

namn åt skivaffären.

– Det är den enda platta jag privat äger säker tio exemplar av, i en massa olika pressningar, av förklarlig anledning.

Stefan Jacobsson har jobbat i skivaffär sedan februari 1974, det var vid den tiden han själv på allvar började köpa skivor. Den första lp-skiva han köpte var The Beatles *Sgt Pepper's Lonely Hearts Club band* från 1967, "ett helt ok förstaköp".

– Jag har en man-cave hemma med alla min skivor, böcker, filmer, allting. Det är ju min identitet. Jag förstår mig verkligen inte på folk man kommer hem till som inte har några skivor, inga böcker, inga filmer – de har en laptop på ett skrivbord. Vad säger det

JAG FÖRSTÅR MIG VERKLIGEN INTE PÅ FOLK MAN KOMMER HEM TILL SOM INTE HAR NÅGRA SKIVOR.

om den människan?

Sedan ler han snabbt och tillägger, apropå att komma hem till människor med ett rum fullt av skivor och en halvmeter Dylanböcker i hyllan:

– Ja, där står det kanske inte heller helt rätt till...

I en intervju nyligen sa Bruce Springsteen, apropå yrket att vara musiker, att det han egentligen gör är reparerar folk: "I basically run a repair-shop".

– Folk kommer in här ibland och ska snacka ljud – om det är bättre på cd eller vinyl eller sacd. Då brukar jag säga att "vi säljer inte ljud i den här butiken, vi säljer känslor". Och känslor reparerar ju, så det ligger väl mycket i det han säger.

I **FYRTIO ÅR** har Stefan Jacobsson ruvat bakom disken på Pet Sounds skivaffär. 1979 öppnade första Pet Sounds på Jakobsbergsgatan vid Stureplan, sedan 1993 har affären legat på Skånegatan 93. Det har varit fyra decennier av lp-skivor, popstjärnor, stamkunder, konjunkturer, uppsägningar, konkurser, ►

Stefan Jacobsson och kompanjonen Niklas Berg har inte bara roligt på jobbet, de spelar hela tiden bra musik också.

repade bootlegs, bildsinglar, lyckade och mindre lyckade signeringar och allt däremellan som kan ske i en skivbutik.

Men Stefan Jacobsson har hela tiden stått kvar där bakom disken och vetat mera än vad som egentligen är möjligt att veta om skivorna han har i hyllorna och facken.

– Jag inbillar mig att jag hade mer koll för 20 år sen, men det var mindre att hålla reda på. I dag är det ett så stort utbud, kommer så mycket skivor jag inte är intresserad av. Att hålla koll på allt går inte. Men jag tror att 1982 hade jag koll på allt.

– Därför har vi också en yngre personal. Ok, det är inte så mycket yngre: Håkan är 53, Niklas är 40, Mackan är 38, så de är inga ungtuppar. Men vi har koll på lite olika delar av utbudet, det är ju glasklart vad jag står för.

Skivbranschen och hur man lyssnar på musik har förändrats markant under de här åren, men egentligen har inte grunden i det som är Pet Sounds förändrats så mycket på 40 år. För honom är det två världar – ”folk

JAG INBILLAR MIG ATT JAG HADE MER KOLL FÖR 20 ÅR SEN, MEN DET VAR MINDRE ATT HÅLLA REDA PÅ. I DAG ÄR DET ETT SÅ STORT UTBUD.

som ägnar sig åt streaming är en värld för sig, folk som köper skivor är en annan värld”.

– Och det är den världen vi lever i här. Så man kan säga att det inte ändrats så mycket sen sjuttioalet. Egentligen. Vi har kunder som kommer hit och köper skivor, det var detsamma då.

I boken *Musik nonstop – Pet Sounds i våra hjärtan* som skrevs av Lennart Persson till 30-årsjubileet 2009, finns en del av Stefan Jacobssons konsertbilder med.

– Jag började jobba hos en fotograf 1971, jobbade där till januari 1974, hade lite tankar då på att bli fotograf. Det intresset sitter i fortfarande, jag ser mig själv som en ama-

törfotograf. Mellan 1971-1977 plätade jag en hel del konserter. På den tiden fick man ta med sig kameran. Jag har väl tänkt att jag nångång i framtiden ska avyttra bilderna... säg att jag har tjugofem kanonbilder från den tiden. Kanske ställa ut dem här, det är ju bästa stället jag har.

I dag har Pet Sounds breddat sig i digitala kanaler med både filmade konserter, Pet Sound Sessions, som spelas in i butiken med aktuella artister, en podd, Pet Sounds Radio och Pet Sounds Paper.

– Det är en kollektiv idé... Niklas har väl mest med det att göra – han står för framtiden, jag står för forntiden. Jag har gått ner och jobbar tre dar i veckan. Jag har precis fyllt sextiosex och känner att jag gjort mitt här. Men jag blir kvar tills vidare så länge jag tycker det är kul att stå bakom disken, det är trots allt jag som förknippas med Pet Sounds. 🎧

STEFAN JACOBSSON ÅLDER: Nyss fyllda 66 år **GÖR:** Skivhandlare. Grundade Pet Sounds för 40 år sedan. Ser dagens vinylskivor som konstverk ”med tjock vinyl, inserts, uppvik, väl värda sina pengar”.

AKTUELL: Skivutbudet på Pet Sounds är alltid aktuellt.

STÖD SOM FÖRÄNDRAR LIV

TACK TILL:

Huvudsponsor **SBAB** för att ni bidrar till yttrandefrihet, café och motiverande samtal till säljarna.

HUMMINGBIRDS THE HYBRID AGENCY – för att ni har gjort Situation Sthlm synliga i kampanjen "Läsning som förändrar liv"

BRANDKONTORET för ert engagemang

ACNE FILM för filmen "Läsning som förändrar liv"

LIKEHOUSE för "Läsning som förändrar liv"

EINAR MATTSSON för ert engagemang

NORDLO för vår it-support

KULTURAFFISCHER för att vi syns på gatorna

MELANDERS BLOMMOR för fint engagemang och begravningsblommor när vi hedrar säljare

ELWING & CO för säljarnas årliga julbuffé

RICOH för stabila och pålitliga skrivare

BERENDSEN för fina, rena mattor till säljarcaféet

LOOPIA för vårt hem på webben

Tack till Situation Sthlms annonsörer.

Tack till Situation Sthlms Företagsprenumeranter premium:

Akademikernas a-kassa

Arvet Produktion AB

Atrium Ljungberg

Danvikshem

Flinks Järn

Gro Advokatbyrå

HEBA

Heving & Hägglund

inResonance

Liljevalchs

Mavera

Memfis Film

Rubino Rekrytering

Sandart & Partners Advokatbyrå

Bostadsstiftelsen Signalisten i Solna

SKB

Stockholm Relining

Sunstop AB

Svalner

Trona Patentrådgivning

Vantörs församling-Svenska kyrkan

Wallfast AB

Tack till Situation Sthlms Företagsprenumeranter.

SITUATION

S T H L M

MED EGNA ORD

KORT SAGT & POESI

Boktips

En lek och ett tidsfördriv

James Salter

● En amerikansk turist möter en ung fransyska och inleder ett förhållande. Åtrå och älskog står i centrum för dem båda. I städerna runt Paris utforskar de franska miljöer och varandra med inlevelse. En stark närvaro samtidigt som tiden står stilla får den erotiska laddningen att flöda. Boken är skriven med ett betraktande öga utifrån i form av en nära vän, språket är vackert och noga valt.

Fågelskådaren

Christina Olséni och

Micke Hansen

● En snäll deckare med ett sprakande persongalleri där det gamla gardet dominerar. Intrigen utspelar sig kring Falsterbos fågelrika marker och en sällsynt gåsgam blir skjuten. Morden som mystiskt tornar upp sig förbyllar Skanörpolisens.

LB

Fyra etapper med tidningen

● Jag vill berätta för er om hur jag kom in på tidningen i fyra etapper.

Jag började med tidningen för cirka 15 år sedan, genom en väldigt "rolig" inbjudan. Jag satt på ett härbärke för kvinnor, Hvilan, vid sex-tiden på morgonen. Jag och Agneta var de enda som var uppe. Då började Agneta berätta: "Jag säljer en tidning och sen tar jag en cider." Hon gjorde så flera gånger, säljer en tidning, dricker en cider. Hon sa det på ett så skämtsamt sätt så jag gick direkt till Situation Sthlm samma dag. Där startade min karriär med tidningen.

En tisdagsmorgon för cirka tio år sedan kom jag in på tidningen vid 08-tiden. Där satt Jenny som jobbar på tidningen. Hon sa: "Skriv nåt!" Jag undrade om vad. "Skriv om dina franska bakgator i Provence." Det var jätteroligt att skriva om, för jag älskade mina

franska bakgator. Där vistades jag i 7 år i min ungdom. Jag sökte en lägenhet i Provence och fick svar från ett par som ville hyra ut en lägenhet på en mörk bakgata. Jag tog det erbjudandet. De fattigaste bodde där och det var galler för fönstren för det existerade mycket kriminalitet. Men det var liv och rörelse, jag började älska mina bakgator.

För några år sedan kom jag tillbaka till tidningen efter en svår olycka. Jag satt i rullstol, gick med rullator. Men tack vare två stora höftoperationer och rehab blev jag frisk igen och började sälja tidningen igen och det var jätteroligt. Men jag kan ju säga att ingenting är gratis i livet.

Nu har jag jobbat mig till en plats som ordinarie plats på Södra station och jag stortrivs där. Jag tänker fortsätta att sälja tidningar så länge jag står på benen.

MONICA

Det finns en plats

● Det finns en plats på Mälaren. där man kan få inspiration igen. Det är en behandling av en egen modell. Kurön heter den.

Det är ett sätt att finna en väg för att leva ett nyktert liv och vi går ju faktiskt framåt med stora, stora kliv. Här lägger vi våra kort på ett bord och säger som det är.

Om någon sen gör bort sig, så bryr vi oss inte om det.

Nu är det snart dags för utskrivning.

Jag vet inte om jag lärt mig nåt. Men det finns väl en sak eller två som har gjort mig gott.

Jag har inte fått någon form av halleluja-upplevelse.

Men jag tror inte heller att ni förväntat er det.

Och skulle jag på min väg

råka passera en krog,

så vet jag att en inte tillräckligt är

och att tusen aldrig är nog.

Men en sak kan jag lova er,

jag ska kämpa dag för dag.

Men sen vet jag också att

jag aldrig blir mer än jag.

MARKKU

Tre korta

● Varför får en hund slicka tallriken? Om en människa gör det så är den människan uppfostrad och det kallas för äckligt, hur resoneras det då? Maten kanske var så god och kocken hade slut på maten. Det borde ses som en komplimang.

● Jag jagar hellre bakterier än datavirus, dom syns inte ens med elektronmikroskop. Om tomten inte kommer i år så kan det bero på att batterierna är slut i hans GPS och de vanliga referenspunkterna är borta!

● I-landsproblem: var får jag tag i pappersnäsdukar, jag måste snyta mig!

DAGGE

FÖLJ OSS PÅ INSTAGRAM

@situationsthlm

Skam

● Konstigt att de inte ärras inombords de som begår övergreppen

ihop med oseende civila i grupper, våld mot barn, skadade, gamla och marginaliserade losers.

Konstigt att de inte ärras inombords och blöder, lämnar spår,

så att det blir smetigt och kladdigt och svårt att bläddra i lagboken.

Hoppas att de halkar och slår ihjäl sig.

LB

Familjen på besök

● I dag blev jag jätteglad för mitt barnbarn och son och sonhustru kom och hälsade på så jag fick ge dom var sin julklapp. Jag tyckte det var bättre att få stoppa ner var sin slant till dom i ett kuvert.

Hon är så sockersöt, verkligen en fin liten tjej som fyllde åtta månader den 17 december. Det kommer säkert dröja en stund innan jag får se henne nästa gång men då ska min kusin upp och hälsa på, då tar vi tåget och det tar typ två och en halv timme att åka men det är det värt.

Dom bodde i Södertälje innan, nu bär det av till Kilafors.

Sen måste jag få skryta lite för jag sålde 76 tidningar på fyra dagar så jag blev jätteglad, ska ner på min plats snart och fortsätta sälja då fredag är en bra dag, det är slutet på veckan och folk är på bra humör så jag hoppas att det går bra för mig att sälja i dag också. På söndag åker jag troligtvis till Uppsala för att hälsa på mina syskon. Det allra sista jag vill säga är tack för alla mejl som mina kunder skickat till mig.

LENA, #515

Kärleksvingar x 6

● Om kärlekens ord är bevingade måste de jag till dig sänt av fiendeplaner nedtvingade så de kraschat o brunnit till aska och damm innan de hunnit ända fram

en mumrik i vetenskapskonster ryckte då till och, ja också då tyckte till och sa

humlan flyger inte alls enligt aerodynamiken flyger trots det rent otroligt

en blir näst intill ska I veten, skapligt besviken

att den gör så, beror på, tror jag att den inte tar åt sig av kritiken och vet en skaplig etikett

helt enligt naturlag o rätt flyger aerodynamiken förbi i behag friskt och fritt och flygande roligt

● Huruvida kärleken har bevingade ord vet ingen möjligen drottningen kanske kungen kanske kärleken är besläktad med getingen rena lottningen vem som blir stungen

● Bevingade sägs de vara alla kärlekens ord ömsom varma, underbara ömsom kalla som vind från nord

men flykt gör humlan trött så på nektar sover den sött ja, det låter ju inte helt otroligt

ibland de lyfter och värmer andra gånger skäller en stund jäklas, gnäller o bråkar som en flygande ilsken hund

kan envist gnata och tråka likt en kaxigt kraxande kråka från Kvikvjokk ned till Lund

dessa Vrängelbäckes älskade vråkar som gör en pardans så passionerad naturligt ärlig och sund

● En jordad ilsken stekel alltför ofta trampad på icke som mardröm ond nä, mycket ondare än så

eligg vrede likströmladdad i spänning och hög ampere blixtar sköt i ilskan gaddad brummar ilsket runt o svär

Tog sig namnet Mene Tekel för att skrämna och varna för helvetiskt gjordgetingjäkel i markplan buzz på Huzzqvarna

● Mina små ord av kärlekspassion sände jag i ditt väderstreck från brevlådan där vid tågstation för jag tände så på din läderhäck

Trampar du i mitt bo igen har du kort tid kvar att leva hundra knutar uppför backen flåsar stickande svårt i nacken hela långa vägen bakom sväva elektrisk stekelchock med bränn

det sade dingidong och brinn så fort att jag fatta ingenting när jag såg dig i bara ditt skinn med tjejsarinnans nya BH å string

jagar fatt när dag blir natt efter dig än i gryning ny sticker som en törnerabatt hemåt från torget i Aneby där ovanpå din smaklösa hatt som emellanåt verkar gjuten i bly

● En humlas flykt till ett nektarsug på sommarängens blomster är en humleflygning så bra

JAN WALLIN

Guidade visningar
Lördagar och söndagar kl. 15

VI&DOM
EN UTSTÄLLNING
OM HATBROTT

 Polismuseet

Läs mer på polismuseet.se

Slagen på gatan

Våld i nära relationer är ett folkhälsoproblem. Kvinnor som lever i hemlöshet är särskilt utsatta. Våldet är mer öppet, men samtidigt mer osynligt. Samhället har ofta ögon på missbruket och inte på blåtirorna. Ett flertal av Situation Sthlms kvinnliga säljare berättar om sina erfarenheter av mäns våld. Om misshandel i offentlig miljö och i barndomen, om en dom som fallit och om fall som lagts ner, om rädslan att förlora sitt barn och inte ha någonstans att ta vägen. TEXT MARIA HAGSTRÖM ILLUSTRATION EMMA HANQUIST

Det händer nästan alla Camilla känner. Och det har hänt i nästan alla relationer som hon själv har varit i. Våldet.

– Det sker ju inte bara i missbrukarkretsar, men det syns mer där, vi tar det mer öppet. Andra vill visa upp en fin fasad. Vi tycker att det är "okej" på ett annat sätt än vanliga människor gör, vi slätar över det mer. Det är väl som det är - vi tar skiten.

För Camilla började det i tonåren. Hon säger att hon var söt och trodde att det var allt hon kunde vara. Och han ville inte ha någon stursk tjej.

– Jag var nåt snyggt att sätta bredvid och visa upp. Jag trodde inte att nån tyckte att jag var värd att lyssna på. Jag log och höll med. Sen när jag kom på att jag hade något att säga och öppnade munnen, då smällde det naturligtvis.

Sen blev det bara värre.

– Han kunde släpa ut mig naken mitt i natten i trapphuset och ge mig stryk så alla grannar kom ut och såg mig, det var så pinsamt. Man trycks ner fortare än man anar. Innan man vågar gå – och det tar lång tid – så är man nertryckt till noll.

Camilla är den första Situation Sthlm-säljare jag tar åt sidan för att fråga om hon har erfarenhet av våld i nära relationer. Nästa som kliver in genom dörren för att köpa tidningar är Jennie, hon berättar att pappans våld gick som i "repris" när hon själv blev vuxen. Därefter kommer Anna in för en kaffe, hon berättar om exet som fick fängelse för grovt kvinnofridsbrott. Fjärde är Marie som "boxades" ner på öppen gata.

Och genom åren, i intervjuer med Situation Sthlm-säljare som inte var tänkta att handla om våld, har det många gånger dykt upp ändå. Som att Lisa blev våldtagen i fosterhemmet och att Helen flydde till Stockholm för att komma undan sitt ex och lever med skyddad identitet. Eller som när Karin pekade upp mot fönstret på sjätte våningen i ett höghus och berättade om mannen som brukade hota med att kasta ut henne där. I dag, långt efter att den rela-

tionen tog slut, försöker hon få sina tänder fixade, få dem tillbaka.

– Jag blir påmind varje dag och har svårt att äta, säger hon.

Men tandvården har sagt att det kanske inte går att ordna, hennes käke är för sön-derslagen.

DET STÄMMER SOM Camilla sa, att det har hänt nästan alla. Det visar en studie som Ulla Beijer, forskare vid Karolinska Institutet, gjorde för ett antal år sedan om erfarenheter av mäns våld bland kvinnor med missbruksproblematik. Där jämförde hon kvinnor som hade boende, jobb och behandling inom öppenvården, med dem som levde i hemlöshet och inte var i behandling. Tillsammans med kollegan Christina Scheffel Birath intervjuades 79 kvinnor från Stockholm. Båda grupperna

var väldigt våldsutsatta och 98 procent av de hemlösa kvinnorna hade erfarenhet av mäns våld.

– De hade också utsatts mycket mer. De andra kvinnorna kunde ofta säga när och hur många gånger de utsatts, men de hemlösa kvinnorna kunde inte det, för det var så mycket, säger Ulla Beijer.

84 procent hade utsatts för oräkneliga antal våldshändelser. Drygt hälften av våld från fler än fem män. I de flesta fallen var förövaren en partner, men många hade erfarenheter som går tillbaka till barndomen.

JENNIE VAR LIVRÄDD för sin pappa. Hon brukade gömma sig under sängen när han blev våldsam.

– Morsan blev misshandlad. Sen när hon träffade en ny man var han likadan. Och så går jag också och hamnar i det som vuxen, en sämre repris av det liv som jag var tvungen att stå ut med som liten.

Hon berättar om en pojkvän som var svartsjuk, kontrollerande och våldsam.

– Folk kommer ihåg än i dag hur han kunde skrika över hela byn. Det ekade mellan balkongerna. Rätt som det var kunde han sparka ner mig på öppen gata. Eller i en hiss. Förstår du hur trängd man känner sig då? Man börjar skrika på hjälp, man kommer inte ut och naturligtvis kommer ingen. Ofta är det ingen som vågar gå emellan heller.

Hon beskriver också banden som fanns mellan dem som gjorde det svårare att avsluta relationen. Som att de kunde backa upp varandra och att de använde heroin.

– Jag stod jag ut nästan för den delen, vi driftade tillsammans.

Han hotade även med att ta sitt liv, en gång var hon tvungen att skära ner honom från ett rep i taket.

För henne tog relationen slut när hon fick ett fängelsestraff.

– Där gick det inte att nå mig. När jag kom därifrån tog jag inte kontakt med honom.

Sedan dess har hon varit försiktig med förhållanden. Men det fanns en kille.

Man börjar skrika på hjälp, man kommer inte ut och naturligtvis kommer ingen. Ofta är det ingen som vågar gå emellan heller.

Jennie

– Han lever tyvärr inte i dag. Han gav sig inte på mig fysiskt, han hade inte de där sidorna helt enkelt. Det får man se som en styrka, eller vad man ska säga. En karl som inte behöver ge sig på sin kvinna. Det finns ju verkligen de männen också.

PÅ EN HEMLIG adress i Stockholm, bakom dörren till vad som ser ut att vara en vanlig lägenhet, ligger Qjouren. Här finns ett flertal rum för enskilda samtal, soffor för att umgås, yogamattor för hälsofrämjande aktiviteter och lådor med pärlor, för att det kan underlätta att göra något kreativt när man pratar om sina erfarenheter. Qjouren är den enda kvinnojouren i Stockholm för dem som har erfarenhet av missbruk eller prostitution.

– Det här är starka kvinnor som har överlevt mycket elände och många gånger fått ett dåligt bemötande. De har farit illa, men de har en förmåga, en kapacitet, och om vi kan plocka fram den kan de börja sin resa och jobba för sin sak, säger Eva som jobbar på jouren.

Hon säger att kvinnorna ofta blir sedda som "missbrukare" i första hand.

– Våldet blir osynligt. Vi har mött kvinnor

Våldet blir osynligt. Vi har mött kvinnor som har haft synliga skador och ändå har ingen kommenterat det, och vad blir signalen då?

Eva, Qjouren

som har haft synliga skador och ändå har ingen kommenterat det, och vad blir signalen då?

– Våldets mekanismer är i sig normaliserande, men här hjälper andra till också. Synen på att missbruk är självförvällat och att missbruksvärlden är präglad av våld – att det ingår. Men vi får aldrig glömma att det är ett brott, säger kollegan Hanna och påpekar att kvinnan nästan alltid ska in på en missbruksenhet innan eventuella insatser för våldsutsattheten sätts in.

– Men det är lättare att jobba med missbruket om våldet upphör.

Forskning visar att missbruk kan förvärras när man är utsatt för våld. Det finns också en tydlig koppling mellan trauma och missbruk och i Ulla Beijers studie led 65 procent av kvinnorna i hemlöshet av posttraumatiskt stressyndrom.

Många av dem som vänder sig till Qjouren saknar ett socialt nät samt förtroende för socialtjänsten.

– De här kvinnorna har kanske inte heller passat tider för möten och kan ha försvunnit, det är många broar som har rasat på vägen. Vi försöker bygga broar och skapa nya relationer med socialtjänsten. För socialtjänsten har makt, säger Eva.

För att den våldsutsatta ska kunna flytta in på ett kvinnoboende, vilket kan vara enda vägen för en hemlös kvinna att komma bort från en våldsam relation, krävs i dag kontakt med socialtjänsten. I Stockholm finns ett par boenden med skalskydd för hemlösa kvinnor i aktivt missbruk. För den som inte är redo att ha kontakt med socialtjänsten finns det inte många alternativ.

– Om man skulle ha nånstans där de får komma in och bo och landa lite, och sen ta kontakt med socialtjänst, tror jag skulle hjälpa många, säger Eva.

MARIE LITADE INTE på socialtjänsten, de bytte folk hela tiden och hon var rädd att de skulle ta ifrån henne barnet. Att barnet skulle hamna på ett hem, precis som hon hade gjort.

– Jag vågade inte säga nånting. Jag var så jävla rädd att ungen skulle försvinna. Men det var dagliga kvinnofridskränkningar från barnets pappa. En gång boxade han mig nerför en trappa och tog ungen och sprang hela gatan fram. Det var rena skräcken.

Hon säger att hon anmälde händelsen till polisen, men att det lades ned.

– Polisen var inblandad massa gånger och han blev körd till stationen. Jag vet inte om det kom fram till socialen för jag hade svårt att tala med dem. De frågade mig aldrig rakt ut, då hade jag sagt det.

Hon vågade inte göra slut eftersom hon var övertygad om att pappan som skulle få barnet.

– Jag hade levt med psykisk ohälsa och varit narkoman. Han hade inte en sån bakgrund, i alla fall inte som var känd. Jag var övertygad om att socialen var hans part, inte min.

Det slutade med att barnet blev placerat hos pappan och därefter på fosterhem.

ULLA BEIJERS STUDIE visar att bara en fjärdedel av de hemlösa kvinnorna hade sökt hjälp från socialtjänsten i samband med våldet, trots att alla hade en socialkontakt. Hon anser att frågor om våldsutsatthet bör vara standard när man inleder en process, för att kunna ge behandlingsinsatser för psykisk ohälsa – inte enbart för missbruk. Att fokus inte bara ska vara på att de ska bli drogfria.

– Socialtjänst och sjukvård behöver försöka gå ifrån det traditionella arbetssättet, byta från ett slags ”fostringssystem” och i stället hjälpa och möta utsatta kvinnor med det trauma de har, samtidigt som de behandlas för sitt missbruksproblem. Att man mer ser dem som människor med svåra upplevelser och inte bara som missbrukare.

Mona Thorin, kommunikationschef på Socialtjänstförvaltningen i Stockholms stad, uppger att socialtjänsten alltid gör individuella bedömningar.

– Kvinnans behov av skydd och stöd är i

**En gång
boxade han
mig nerför en
trappa och tog
ungen och
sprang hela
gatan fram.
Det var rena
skräcken.**

Marie

fokus. Det finns inga riktlinjer där det står att kvinnor med missbruk som är våldsutsatta först måste söka behandling för sitt missbruk innan de kan få stöd och skydd för sin våldsutsatthet.

Hon säger också att de förespråkar att socialsekreterare ska ställa så kallade FREDA-kortfrågor om våld i nära relationer regelmässigt och vid behov berätta om det skydd och stöd som finns, till exempel Relationsvårdcentrum. Likaså att socialsekreteraren kan ställa frågor till en klient som misstänks utsätta någon för våld, samt utreda vilket stöd som kan bli aktuellt.

Malin Georgsson är psykiatriker på Pelarbacken, Stockholms vårdcentral för hemlösa människor, säger att de allra flesta kommer till dem av andra orsaker än våld, men att de frågar patienterna hur deras livssituation ser ut.

– Då är det inte sällan att det kommer fram. Våld är ett alltför vanligt problem och det har vi alltid i bakhuvudet och försöker att lyfta. Det vi kan göra är att ge vård, medicinera, dokumentera skador, men självklart också försöka motivera att ta emot annan hjälp och hänvisa till specifika mottagningar och socialtjänsten.

En våldsriskbedömning görs av alla patienter, främst för vårdpersonalens säkerhet.

– Men framkommer det där att det finns skäl att misstänka att någon är våldsam så ställer vi de frågorna. Det har varit några fall då vi träffat patienter som vill ha hjälp med sin aggressivitet.

Varken sjukvård eller socialtjänst kan göra en anmälan på grund av tystnadsplikten, såvida inte barn finns med i bilden. Eller om brottet ger minst två års fängelse. Annat är det för polisen, som ofta själva upprättar en anmälan.

Anna Hugosson, förundersökningsledare för brott i nära relationer i polisområde Nord, ser en stor andel ”marginaliserade brottsoffer”. Om personer har ett aktivt missbruk innebär det vissa svårigheter.

– De kan ha problem att komma till förhör, hålla en tid och vi kan ha svårt att få tag på kvinnan. I bland läggs utredningar ner tyvärr. Men vi försöker boka om flera gånger och ibland åker ut för att leta upp kvinnorna. För om hon inte medverkar kan det vara svårt att få någon fälld.

Men ibland går det ändå.

– Vi hade en dom häromveckan. Hon var med ibland, ibland inte. Hon berättade och backade sen. I rätten sa hon att det var en annan person som utsatt henne. Men han blev dömd ändå.

FÖR ANNA LEDDE misshandeln till att mannen dömdes till sex månaders fängelse för grovt kvinnofridsbrott.

– En dag fick jag nog, då hade han pucklat på mig och sparkat sönder möbler i min lägenhet. På nåt sätt lyckades jag låsa ut honom på balkongen och sen gick jag till grannen och vi ringde polisen.

Polisen kom, mannen sattes i handklövar och togs in direkt.

– Det fanns en kvinnlig polis där som var jättebra och som fotade mina skador. Nånstans hade jag i bakhuvudet att man inte blir trodd och jag förväntade mig ett ”det här är väl ingenting”.

Strax efter att mannen hade blivit häktad

ringde hans mamma på Annas dörr.

– Jag trodde att hon skulle vara skitförbannad på mig för att jag hade anmält honom och ge mig skulden, men hon stod där med en jättestor blomsterbukett.

Mamman berättade att sonen hade blivit slagen av sin pappa.

– Jag förstod att det var en konsekvens av hans uppväxt, men han hade kunnat söka vård. Jag skulle inte behöva ta den konsekvensen.

Anna säger att misshandeln var en av orsakerna till att hon blev hemlös. Det hade varit för mycket oväsen i lägenhe-

ten och hon började få skulden för annat oljud i huset och runtom. Hon hotades med tvångsförsäljning och till slut sålde hon i stället lägenheten till ett underpris.

– Livet som hemlös kvinna upplever jag som att ständigt vara på vakt, faran finns där konstant. Faran är att bli rånad, våldtagen eller nerslagen. Men att bli rånad och misshandlad gäller ju även för hemlösa män.

– Jag tror att det är vanligt att leva i våldsamma relationer. Det är nog för att man som hemlös söker nån slags trygghet och då kan det bli att man söker fel trygghet.

CAMILLA TOG SIG från en relation genom att gå in i en annan, tyvärr lika dålig som den första. Eller värre.

– Det är ett mönster hos många som åker på styrk. Det är nåt bekant, det där kan jag – dit går jag, säger hon.

Någon riktig hjälp upplever hon inte att hon fått, trots att det finns bilder på hennes sönderslagna ansikte hos polisen och att hon hamnat på sjukhus för skadorna.

– Man känner som att man inte är värd att tas på allvar.

Det har inte gått lång tid sedan hennes senaste relation tog slut.

Det är vanligt att leva i våldsamma relationer. Det är nog för att man som hemlös söker nån slags trygghet och då kan det bli att man söker fel trygghet.

Anna

Man känner som att man inte är värd att tas på allvar.

Camilla

– Vi kom ifrån varandra och han bor långt härifrån. Det är bra, för sanningen att säga är jag inte så säker på att jag inte skulle kliva dit igen. Vi levde ihop länge och var med om mycket tillsammans, bodde i bilar och trappuppgångar. Jag kan sakna honom så att det gör ont, men han var också en djävul.

Hon säger att hon inte vill hamna där igen, att hon är "för gammal" för det.

– Jag har hiv och hepatit C. Visst, jag får behandling och allt, men jag tror inte att jag har så många år kvar att leva om jag ska vara ärlig. Varför ska jag kasta bort

dem på att må dåligt i en relation?

Hon säger att det är länge sedan hon var den söta tjejen som inte öppnade munnen, men nu vill hon helst inte öppna den av en annan anledning. Hon skulle kunna ge vad som helst för att få sina tänder fixade, som hon bland annat förlorat i en bilolycka.

– Då skulle jag kunna öppna käften utan att folk ser mig som en luffare. Jag kunde få le och visa att hallå, här är jag! Jag finns, jag syns och jag har nånting att säga! Jag skulle vilja att han fick se mig så och att jag kunde säga: hoppas du har det bra, men jag måste vidare nu, utan dig. Visa att jag tog mig tillbaka till den som är jag. Om det är det sista jag ska ge mig själv här i livet, att fixa tänderna, om jag så skulle dö dagen efter, så vill jag kunna le mot mig själv i en spegel och säga: I did it. ☺

FOTNOT: Situation Sthlm-säljarnas namn är alla fingerade. Likaså personalen på Qjouren.

MÄNS VÅLD MOT KVINNOR I HEMLÖSHET

98 procent har utsatts för mäns våld.

Av dem har:

- 95 procent utsatts för fysiskt våld.
- 100 procent för psykiskt våld.
- 63 procent för sexuellt våld
- 51 procent blivit tvingad till kriminell handling.

Män som har utsatt dem:

- 33 procent av en nuvarande partner
- 93 procent från före detta partner
- 28 procent av sin far eller manlig släkting
- 40 procent av en bekant.
- 23 procent av en person på en myndighet.

Fotnot: Gäller hemlösa kvinnor med missbruksproblematik, från Ulla Beijers studie vid Karolinska Institutet.

"Det är för lite fokus på våldsutövarna"

PETER ANDERSSON ÄR socionom och legitimerad psykoterapeut och har jobbat med behandling av våldsutövare inom kriminalvården och socialtjänsten. I dag arbetar han deltid med stödjande behandling på Manscentrum Östra Södertörn.

– Många förklarar det våldsamma beteendet med att de var fulla eller påtända. Det finns tendenser att ta till enkla förklaringar, men det här är komplext, säger han.

Det finns ingen enkel förklaring till varför en del män är våldsamma mot sin partner.

Studier visar på flera faktorer, som att ha upplevt våld i uppväxten, att relationer med familj och vänner har innehållit mer konflikt än närhet, beteendestörningar i tonåren och missbruk.

– Det handlar också om normer, attityder, acceptans av våld, brottslighet, utbildningsnivå, psykisk ohälsa, boendesituation och ekonomisk situation. Det är viktigt att understryka att det inte finns samband mellan enbart en enskild riskfaktor och våld.

Faktorerna kan ge förklaringar,

men aldrig ursäkter.

– Det finns en tendens att våldsutövare förminskar våldet, det blir en förskjutning mot en offerposition. Det är mindre bra i behandling där våldet ska stå i fokus.

Med tanke på hur komplex bakgrunden till våld är, så är det inte enkelt att behandla.

– Vi lever i en tid när allt ska gå snabbt men här krävs många år i behandling. Det går att stoppa våldet i början, men för att det inte ska hända igen krävs förståelse och den kan ta tid att leta fram och vända och

vrida på. Att gå på djupet.

Peter Andersson påpekar att Norge har haft ett annat fokus på våldsutövaren än Sverige, särskilt med deras ATV-center de har som står för "Alternativ till våld". Man tror och hoppas att något börjat hända här.

– Det här är ett stort folkhälsoproblem och jag kan tycka att det är för lite fokus på våldsutövarna. Det är jätteviktigt med hjälp till våldsutsatta, men om vi vill få stopp på våldet måste det också finnas insatser och adekvat behandling för dem som utövar det.

LIVE NATION PROUDLY PRESENTS

BRYAN ADAMS SHINE A LIGHT

LÖRDAG 14 MARS
STOCKHOLM ERICSSON GLOBE

FLER PLATSER PÅ LIVENATION.SE

SANTANA
MIRACULOUS
2020 WORLD TOUR
FREDAG 3 APRIL
STOCKHOLM ERICSSON GLOBE

ROCK KLASSIKER

DEEP PURPLE
LÖRDAG
26 SEPTEMBER
STOCKHOLM
HOVET
FLER PLATSER PÅ LIVENATION.SE

GIVE IN CONCERT

ROCK KLASSIKER

KATIE MELUA
LIVE IN CONCERT 2020
1.10 STOCKHOLM
CIRKUS

ATC

FLER ARTISTER & BILJETTER PÅ LIVENATION.SE

CIRQUE DU SOLEIL®
CORTEO
© GET CARRIED AWAY WITH LIFE ©

7-10 MAJ | STOCKHOLM
TOR-FRE 20.00 • LÖR 16.00, 20.00 • SÖN 13.00, 17.00
ERICSSON GLOBE
BILJETTER: LIVENATION.SE SAMT
STOCKHOLM LIVE 077-131 00 00.

FLER PLATSER PÅ LIVENATION.SE

cirquedusoleil.com/corteo

OFFICIAL PARTNER MEDIA PARTNER

ŠKODA Viny FM

Show created by DANIELE FINZI PASCA

LIVE NATION

Cirque du Soleil and Corteo are trademarks owned by Cirque du Soleil and used under license.

MED EGNA ORD

KORT SAGT & POESI

Nöjet är mitt

● Du allsmäktige
Pater Gabriel
ditt ögas mått liknar mitt,

ska vi byta skor
eller räcker det om
vi trampar utan?

Över själar som
vindruvor vita
och tappar på
flaskor två.

Vilka källor driver oss
vidare till kroppen
ger vika och lealös
ligger slocknad,

innanför
(fönstret mot världsalltet).

LB

Mörker

● I Det är svart ute, kallt. Is i mina
kinder. Molnen flyger förbi precis
som mitt liv.

Finns alltid någon som försöker
sänka dig som ett regalskepp, om
man inte passar sig. Jag tänker
att molnen är min luft, mörkret
är min ande. Så småningom går
solen upp, då får jag nytt syre,
slänger alla energislukare åt pip-
svängen, nytt år, ny luft, ny ande.

Har man ingen vilja är man
stenrökt om man bara ger upp.
Jag hoppas på ett nytt bra år, jag
tror på mig själv. Jag vet att styr-
kan finns. Det handlar bara om att
klara av allt skit, dåliga handlägg-
gare i systemet som önskar mig
en gravsten. Bli billigast så, för
alla förutom mig. Då kostar jag
inga pengar och ingen behöver
jobba, hantera papper, slipper
se mitt id-kort som myndigheter
skrattar åt. Som jag fick överklaga
mig till. Kostade 400 kronor.

God fortsättning på era liv. Hur
mitt blir? Bra fråga.

MAGDALENA 407

FÖLJ OSS PÅ INSTAGRAM

@situationsthlm

Var är föräldrarna?

● Jag är en hemlös man på femtio år
som sålt Situation Sthlm i drygt 20 år
nu. Blev bostadslös efter en separa-
tion så har under åren rört mig mycket
på Stockholms gator och torg både
dagtid och nattetid. Jag har stött på
en hel del livsöden och bevittnat misär
och elände. Har sovit ute i parker och
pissoarer och toaletter med så kallade
"alkisar", "pundare", "fyllon", "knarkare",
samt "horor" med mera. Men, men, det
om det livet.

Har flera gånger tänkt när jag pas-
serat Plattan så gott som dagligen och
även på nattetid, att vad i helskotta
– det hänger 10-12 åriga tjejer här
mitt på natten. Då har en annan tanke
slagit mig – var är föräldrarna? Vad
gör de eller inte gör? Så jag tog mod
till mig en natt vid tretiden när jag
såg en samling tjejer, de var i ungefär
10-12 års ålder.

Jag frågade rakt ut "vet era
föräldrar att ni hänger här nattetid?"
"Föräldrarna?", frågade de undrande
och spände nästan en hatisk blick
i ögonen på mig. "Ja, era föräldrar"
upprepade jag. "De ligger säkert
hemma och sover eller... äh jag vet
inte för jag har inte varit hemma på
snart två veckor" svarade hon. "Vet de
att du hänger här på nätterna? För jag
har sett dig här både på dagen och
på natten vid flera tillfällen", sa jag till
henne. "Nä, det tror jag inte, för jag har
sagt att jag sover över hos en kompis"
svarade hon. "Aha", sa jag "men är din
kompis här också då?" frågade jag
och pendlade med blicken över de
övriga tjejerna i gruppen. "Nä" svarade
hon korthugget, "Anna heter hon och
hon går i skolan så hon är nog också
hemma och sover nu". "Men vad gör
du annars när du inte hänger här?"
undrade jag. "Äh, vi brukar vara ett
tjejgäng på 5-10 pers som brukar
driva omkring här i stan och om nån
av oss har pengar på sig så brukar vi
gå på McDonald's eller Burger King
och kaka eller bara ta en glass eller
äppelpaj eller nåt... Och ibland brukar
jag gå till skolan vid lunchtid när de
har god mat, typ pizza eller tacos, sen
åka hem ibland och duscha och byta
kläder och göra mig i ordning. Då
brukar jag passa på att fråga morsan
och farsan om matpengar, brukar få
ett par hundra- eller tusenlappar så

jag ska kunna handla mat och kläder
om jag behöver. De brukar nästan
aldrig laga nån mat hemma eftersom
de för det mesta jobbar. Farsan på nåt
kontor i Kista med nåt med datorer
och morsan också på nåt kontor men
på södra sidan av stan, hon håller på
med distribution eller nåt", sa hon och
tillade "det är ungefär så våra dagar
ser ut för det mesta, men ibland bru-
kar jag köpa cigaretter för pengarna".

lite pengar eller några cigg, ibland ger
jag dem en 50-lapp eller hundring
för besväret om de ser alldeles för
eländiga eller för jävliga ut". "Aha, jäså"
svarade jag och låtsades att jag inte
visste nåt om sånt, som om jag vore
en grönsak typ.

Jag önskar att den här berättelsen
kan vara en väckarklocka för föräldrar
som inte kan eller inte hinner umgås
med sina barn i den utsträckningen

Jag önskar att den här berättelsen kan vara en väckarklocka för föräldrar som inte kan eller inte hinner umgås med sina barn.

"Men du kan ju inte vara 18 år?"
undrade jag, "hur gammal är du
egentligen?". "11, fyller 12 snart"
svarade hon. "Men hur kan du handla
cigg?" undrade jag och lekte lite dum.
"Äh, det är bara att ställa sig utanför
Pressbyrån eller nån kiosk och vänta
på att det kommer nån pundare eller
avdankad alkis, oftast brukar de ställa
upp och handla ut om man ger dem

som de hade velat. Har två barn själv
och vet hur dåligt man kan må när
man inte kan ställa upp på dem i den
mån man skulle vilja på grund av att
man har hamnat i hemlöshet och
lever ett skitliv emellanåt. Men what
the fuck. Livet går vidare och vi med
det. Gott nytt år och god fortsättning
2020.

HJ

HJ

Hej Maria och Erik

och alla andra som bor i Stockholms län. Förutom att Maria och Erik är de vanligaste namnen tänkte vi bjuda på ett gäng andra intressanta siffror om er som bor i Sveriges huvudstad med omnejd.

1 278 244

INVÅNARE (25-64 ÅR)

39

SNITTÅLDER

377 900

GENOMSNITTLIG ÅRSINKOMST

31 500

GENOMSNITTLIG MÅNADSLÖN

För de flesta är det bra att kombinera ett medlemskap i a-kassan med att vara medlem i ett fackförbund* för att få ut **80 %**** av lönen vid arbetslöshet.

* De flesta av våra fackförbund erbjuder en extra inkomstförsäkring utöver a-kassan.

** Du som tjänar max 25 025 kr får ut 80 % av din lön om du blir arbetslös. Du måste också ha varit medlem i minst 12 månader.

Stockholms län

Länet med Sveriges näst högsta sysselsättningsgrad

Stockholms län kan stoltsera med landets näst högsta sysselsättningsgrad. **84,3 %** av kvinnorna och **87,2 %** av männen arbetar. Och **35 %** av er har universitetsutbildning. Det betyder att ni kan bli medlemmar i Akademikernas a-kassa, a-kassan för dig med högskolepoäng. Om du inte redan är med – förena dig i dag med de **215 723** andra medlemmarna i Stockholms län i Sveriges största a-kassa.

Är du inte en av våra **700 000** medlemmar än?
Bli det i dag på akademikernasakassa.se

110
KR/MÅNAD

Akademikernas
a-kassa.

EN LAMPA RÖD

I fler än två decennier har en av lamporna i julgransbelysningen i granen på Tantoberget mystiskt målats röd. Ofta kring första advent. För första gången kan nu Situation Sthlm berätta historien om hur traditionen att måla en av lamporna röd i granen på Tantoberget en gång började, och hur den fortsatt. Med löfte om att inte röja hennes identitet berättar nu kvinnan, som de senaste femton åren klättrat upp i granen med en sprejflaska för att hålla en av Stockholms mer subtila gatukonsttraditioner vid liv, sin historia. TEXT ULF STOLT FOTO ANNELI HILDONEN

december 1995 restes den första granen på Tantoberget, efter ett beslut av gatu- och fastighetskontoret i staden. Och inte många år senare målades den första lampan röd i julgransbelysningen.

I en kort text i Dagens Nyheter, publicerad 14 december 2000 under vinjetten Diverse, skriver en Lillemor Andersson att "varje år brukar en av lamporna i den ståtliga julgranen i Tanto få en lampa utbytt mot en röd. Nu har det äntligen hänt igen".

Vem som målade lampan röd under de här första åren förblir okänt.

Det enda man vet är att det gjordes av en man som i slutet av 1990-talet bodde i Drakenbergsområdet med utsikt mot granen och som ville överraska sin unga dotter. Källa till uppgiften är en man som knackade dörr och sålde sin egen bok i området kring Drakenbergsparken kring millennieskiftet. En av dem som köpte boken, en man i trettioårsåldern, berättade då för honom att det var han som var den som målat lampan röd i granen, och att han gjorde det för att överraska sin dotter på julafton.

Ett år – vi befinner oss nu något eller några år in på 2000-talet – var det plötsligt ingen lampa målad röd i granen en vinter. Enligt uppgift berodde detta på att mannen flyttat. De boende i området med direkt utsikt mot granen saknade sin jultradition.

Det dröjde dock inte mer än ett, kanske två år, innan traditionen fortsatte. Och sedan dess har en av lamporna i granen på Tantoberget målats röd varje december.

VI KAN KALLA henne Mississippi.

I dag är hon en kvinna i mellersta tredjedelen av livet med en dotter i övre tonåren, hon har sedan länge ett respektabelt chefsjobb på ett välkänt företag i stan och bor numera utanför stadskärnan, men fortfarande med utsikt över granen i Tantolunden.

Hennes anknytning till just Tantolunden är dock stark – hon har en Balsampoppel planterad i lunden i sitt namn, en del av familjen har länge haft en kolonilott i området och hon bodde växelvis en tid i Drakenbergsområdet som barn, och senare även vid Hornstull.

Hon minns den röda lampan från sin uppväxt.

– Det var alltid kul när granen kom upp runt första advent, man gick och väntade

◀ *Av säkerhetsskäl är Mississippi aldrig ensam när hon klättrar upp och målar lampan i Tantogranen. "När man klättrar upp i granen är det bäst, och mest säkert, att klättra nära stammen och se till att händer och fötter hela tiden greppar och stödjer sig mot olika grenar". I bildens överkant kan man se den målade röda lampan.*

på att lampan skulle bli röd.

När hon sedan bestämde sig för att ta över traditionen och måla lampan röd hade hon själv en dotter som var tre-fyra år gammal.

Först trodde hon att själva glödlampan byttes ut, att grejen var att man skruvade loss och bytte ut själva lampan. Hon köpte en vanlig röd glödlampa i en elaffär på Hornsgatan. Men när hon kom upp i granen förstod hon att det inte var så det gick till.

– Lamporna sitter ju ytterst på grenarna, och man måste hela tiden hålla sig i med en hand i granen, så det funkar inte. Då förstod jag att man måste spreja lampan röd med målarfärg.

Hon köpte en sprejburk med en needle-cap och gick tillbaka till granen samma dag, klättrade upp och sprejade i stället en av lamporna röd.

– Jag var stolt över att den var där och tänkte då att "nu gör jag det här till en

tradition". Och då visste jag också att han som gjort det tidigare flyttat, jag ville ju inte sno nån annans tradition.

Hennes dotter var i fyraårsåldern första gången hon klättrade upp i granen. Hon var med den första gången och har sedan dess varit med nästan alla gångerna.

– Hon tröttnade lite i 12-13-årsåldern, tyckte det var fånigt, men jag fortsatte ändå. För då hade det blivit en grej. Min familj frågade om jag skulle göra det "i år igen".

– Och det var en kul grej för mig att säga till vänner och bekanta att "jag har ju stans coolaste tag, den görs en gång om året och den syns".

När hon började måla lampan i granen bodde hon så hon själv kunde se granen från vardagsrumsfönstret och sovrummet.

HON ÄR ALDRIG ensam när hon gör det, av säkerhetsskäl. Antingen är hennes dotter med, en pojkvän, en vän, en grannes söner

NÅT ÅR TYCKTE JAG ATT DET RÖDA SKENET BLEV SVAGARE OCH SVAGARE, DÅ VAR DET ANTAGLIGEN FÖR ATT JAG TAGIT NÅN FÄRG SOM VAR NÅN JÄVLA HOBBYFÄRG. Mississippi

följde med nåt år. Alltid någon med sig.

– En släkting, som håller på lite med grafitti, följde med nåt år, då hjälpte han mig med färg och cap och sånt.

Att det är Mississippi som målar lampan varje år är känt inom en liten krets av vänner och familj, årets utförda målning brukar förevisas i hennes sociala medier.

– Jag tänker att det gör ju inget att några få vet det som känner mig. Samtidigt vet jag inte om det är olagligt eller inte. Jag tror inte det.

Vissa år, beroende på hur granen ser ut nertill, har hon behövt komma tillbaka senare med en eller flera personer som behövt hjälpa henne att nå det översta grenparet och sedan häva sig upp i grenarna.

Något år har hon även haft med sig en stege. Den gången fick hon skjuts med bil upp till granen.

Granens bärighet varierar från år till år, vissa år har det varit läskigare än andra år ▶

att klättra upp i den – ”är det här verkligen safe..?”. Det viktiga är att vara rätt klädd, varmt, med bra skor som ger bra grepp och vantar som både underlättar klättringen och låter henne hantera en sprejburk.

– Jag gillar ju att klättra och är inte så höjdrädd. Jag har hoppat fallskärm och bungyjump och jag har klättercertifikat.

Genom åren har hon använt olika sprejburkar och olika färger, men det ska vara en halvtäckande röd färg. Och den får inte rinna bort.

– Nåt år tyckte jag att det röda skenet

blev svagare och svagare, då var det antagligen för att jag tagit nån färgs som var nån jävla hobbyfärg som av regn och snö blev allt mattare.

OFTA BLÅSER DET uppe i granen. Vilket gör att hon får spreja lampan flera gånger innan färgen täcker ordentligt. Hon måste klättra upp en bit i granen för att kunna nå ut till lamporna – belysningen ligger ute på granens grenar och granen blir ju vidare och vidare längre ner.

– Jag måste vara relativt nära lampan

med sprejburken, nån meter ifrån går. Om det blåser måste jag vänta ut byarna till det inte blåser innan jag sprejar. Jag sprejar så mycket jag kan.

Hur får du färgen att täcka på utsidan av lampan?

– Det blåser ofta lite där. Och eftersom jag alltid sprejar den några gånger så blir alltid lampan täckt.

Är det nån som sett dig när du gjort det?

– I år var det några ryska turister som undrade. Då berättade min dotter om det, att det var en tradition: ”Min mamma har gjort det här i femton år, hon sprejar en lampa röd”. De tyckte det var coolt, tog bilder av det.

Hon berättar att en tidigare arbetskamrat, som visste om att det var hon som målade lampan i granen, i ett privat sammanhang träffade en av dem som brukar sätta upp granen och belysningen i den. Som berättade att de alltid undrade om det där med den röda lampan och vem som målade den.

Mississippi berättar att ett år satt det från början en röd lampa iskruvad i julgransbelysningen, men att den satt så högt upp att ingen kunde ha klättrat dit upp och målat den.

– Jag är inte konspiratoriskt lagd, men jag tror det var en blinkning till mig, utan att de vet vem jag är.

– Jag målade en lampa ändå det året, fast en lite längre ner.

Hon försöker måla lampan till första eller andra advent. Och att göra det när det är mörkt ute för att vara lite skyddad av mörkret.

– Det är inte så många som är där uppe. Nån gång har det stått en bil där, då har jag väntat.

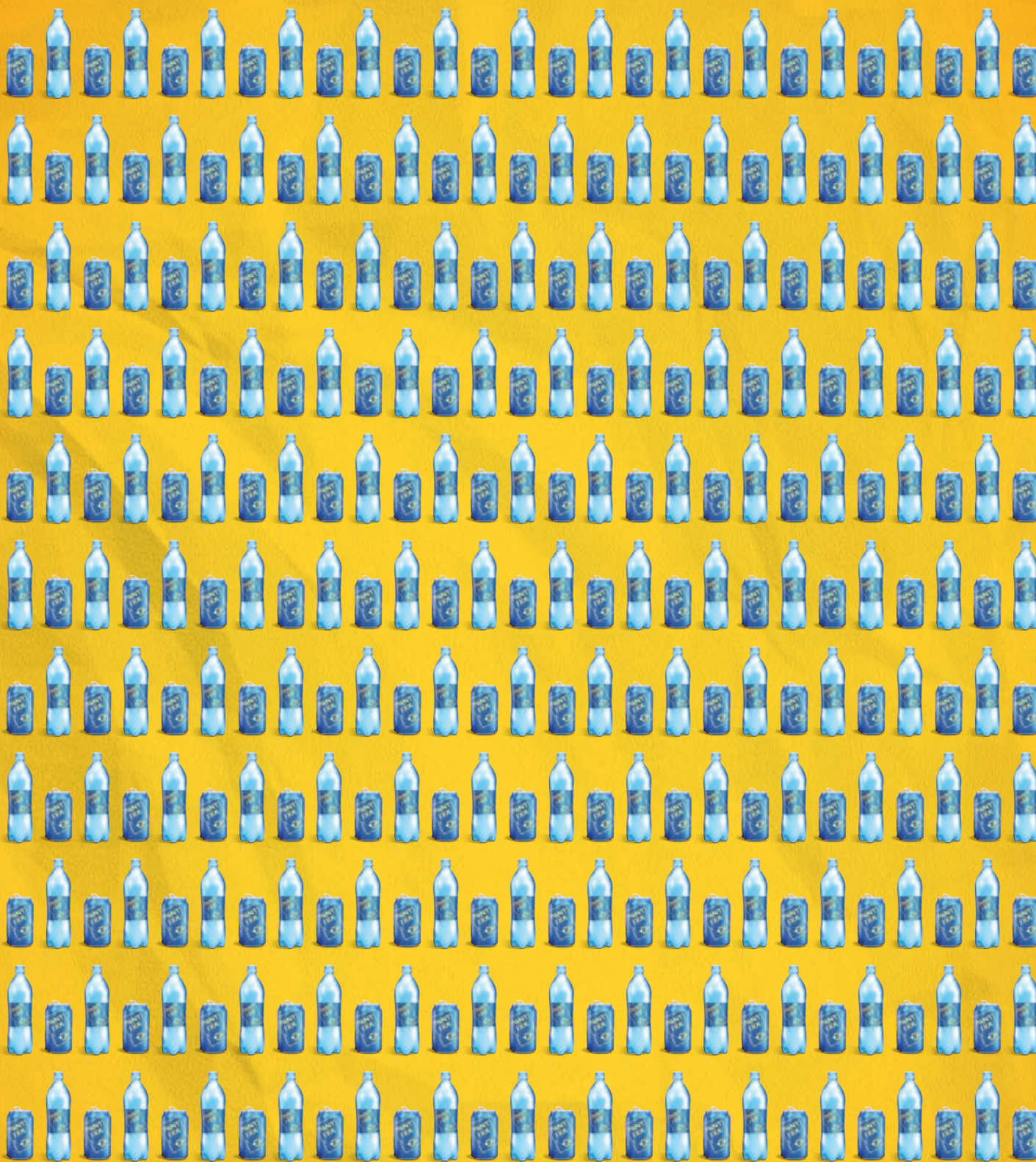
– Det är en väldigt fin plats. Man ser jättelångt över stan. När granen kommer upp är det också annan julgransbelysning i stan.

Mississippi ser detta som gatukonst som sprider glädje, som är positiv och som är i sammanhanget harmlös ”om man jämför med en kuk på en fasad”.

– Det är en röd lampa i en julgran som sedan försvinner.

Hon hoppas att traditionen fortsätter efter henne. Själv kommer hon hålla på så länge kroppen orkar.

– Jag kör på så länge det är kul att göra det. Min tag syns verkligen över hela stan. Och är nu en tradition. 🍷

Har du mycket pant?

På våra pantmottagningar i Årsta, Frihamnen och Kungens Kurva kan du lämna in hela säckar med pant. Pantpengarna får du insätta på önskat bankkonto och du får naturligtvis samma ersättning som i butik.

Läs mer på www.pantamera.nu. Tack för att du pantar!

PANTAMERA

I VINTER FINNER DU VÄRMEN OCH GEMENSKAPEN PÅ ZINKEN.

Hammarby – Åby/Tjureda
Hammarby – Edsbyn
Hammarby – Bollnäs
Hammarby – Broberg
Hammarby – Vänersborg
Hammarby – Västerås
Hammarby – Vetlanda
Hammarby – Sirius
Hammarby – AIK
Hammarby – Motala
Hammarby – Villa Lidköping
Hammarby – Sandviken
Hammarby – Frillesås

fredag 1 november
onsdag 13 november
onsdag 20 november
onsdag 27 november
tisdag 3 december
onsdag 11 december
fredag 13 december
torsdag 26 december
fredag 3 januari
lördag 11 januari (Bandyns dag, fri entré)
fredag 31 januari
onsdag 5 februari
fredag 14 februari

HAMMARBY
BANDY

VÄRLDSKLASS PÅ RIKTIGT.

Foto Romus Ramström • Med reservation för ändringar.

I GATUPLANET

20

år har gått sedan tak över huvudet-garantin infördes i Stockholms stad. Men den har aldrig formellt skrivits ner. Det har lett till stora skillnader mellan stadsdelarna i hur garantin används. För att den ska tolkas lika och det ska vara tydligt vem som har rätt till den har nu en skriftlig vägledning tagits fram.

Köparnas svar på säljarnas tack-sms för Swish-köpet

"Det var roligt att prata med dig och att vi har sjungit på samma konsert. Jag kom ihåg dig för att du hade en så fin klänning."

Min dotter kom på besök i helgen och hade med sig en tidning. När jag läste den såg jag en bild på dig. Då skrattade jag, för jag tänkte på hur du kämpade och hjälpte mig att få igång min Swish, när jag köpte tidningen av dig.

Att vända om och köpa din tidning var det bästa jag kunde göra och du kommer följa med mig resten av mitt liv. Tack för att jag fick träffa dig.

Alla svar förmedlas till respektive säljare.

GATUSLANG

"Byngligt"

Jenny Lindroth, chef för *Situation Sthlms sociala verksamhet och infödd Stockholmare*, använder det ibland i stället för ord som *knepig*, *krångligt*, *omständigt*.

JOHAN OLSSON

Jan Wallin medverkar i *Situation Sthlms* senaste film – på temat "Läsning som förändrar liv" – där säljare läser svar på några av de tack-sms de fått från de som köpt tidningen med Swish.

Hur kändes det att läsa framför kameran?

– Det fick en annan tyngd när man läste det så där framför kameran, lite mer koncentrerat. Jag läste fem sms-svar, tre av dem var relativt korta, två var lite längre.

– Jag kom ihåg dem alla från tidigare, jag kommer ihåg alla tack-sms jag fått.

Har du fått många?

– Jag får rätt många. Jag har samlat dem alla. De första jag fick har jag inte koll på, de ligger nog hemma nånstans mellan olika böcker i bokhyllan. Sånt jag vill ha kvar lägger jag mellan böcker jag vet att jag vill ha kvar, såna böcker jag vet att jag inte kommer råka att kasta av misstag.

Var det nervöst att bli filmad.

– Nej, inte det minsta faktiskt. Jag har varit med och staterat en del, både på teater och film. Bland annat i *Syrror* på TY4, och nån film med Fares Fares. Jag tjänade lite extrapengar på det några år. Jag var med i *Tjuvheder* också, hade en biroll där med repliker.

ULF STOLT

Situation Sthlm säljare Morgan Karlander springer långlopp, cyklar, simmar och åker Vasaloppet. Årets höjdpunkt är att gå i mål vid Grönsta gårde efter Lidingöloppets tuffa terräng. BERÄTTAT FÖR **MARIA HAGSTRÖM** FOTO **MARTINA HOLMBERG**

MIN PLATS

Det var här vid Lidingöloppet allt startade 2014, det var första loppet jag sprang efter att jag hade bestämt mig för sätta igång och göra något.

Jag ville inte längre känna mig slut och orkeslös, sakna motivation och tycka att allt var lite långsamt.

Jag hade tidigare hållit på med idrott: spelade ishockey i mellanstadiet, tränade kampsport på högstadiet och gymnasiet och senare gått lite på Friskis&Svettis. Jag hade också haft fysiska jobb, bland annat som cykelbud och lastbilschaufför. Och när jag levde som hemlös i Stockholm var jag mycket i rörelse. Så jag bestämde mig för att träna och springa Lidingöloppet 15 kilometer.

Jag fick smak för det. Sedan åkte jag Engelbrektsloppet 30 och Halvvasan och cyklade Halvvätern. Jag hade köpt cykeln i Örebro som jag cyklade med därifrån till Södertälje, över natten. När jag kom fram välte jag mig

ner på gräsmattan på kyrkogården och bara låg där och sträckte ut. Här på Lidingö har jag också cyklat två mountainbike-lopp runt hela ön.

Jag har tagit tre svenska klassiker och tre halvklassiker. I september blev det därför Lidingöloppet 15 och 30 kilometer på samma dag. Att klara Lidingöloppet är en enorm bragd. Efter målgången känner jag mig mycket nöjd och glad, det som gör mig stolt att jag tar mig till start. Det är en totalupplevelse, som en minisemester från vardagen. Det krävs mycket mentalt tänk, som att ha delmål och ta loppet stegvis. När det är en uppförsbacke, som Grönstabacken här, tänker jag att jag är en backe närmare mål. Efteråt firar jag med en rejäl pizza.

Jag mår bättre nu, har en annan kraft och förmåga, också när det gäller vardagslivet och att klara av åtaganden. Jag har motivation och en stålvilja. 🍕

Tryggare Ruspolitik: "Vi måste prata om avkriminalisering"

DEN SVENSKA narkotikapolitiken fungerar inte och det behövs en ny drogreform som bygger på vetenskap, mänskliga rättigheter och skademinimering. Det menar Föreningen Tryggare Ruspolitik, FTR.

– Nollvision inom narkotikapolitiken leder till att människor dör, säger socionomen Christine Wallmofeldt.

Föreningen samlar personer som alla är kritiska till dagens narkotikapolitik. De har olika bakgrund och är bland annat kriminologer, advokater, socionomer och brukare.

– Vi har tidigare jobbat var för sig, men här kan vi mötas utan någon pajkastning. Det är lättare att få till förändring om vi jobbar tillsammans, säger Niklas Eklund från Brukarföreningen Stockholm.

Medlemmarna tycker inte lika om allt, men de ser alla ett behov av att flytta fokus från stigmatisering och

Daniel Jacobs, Christine Wallmofeldt och Niklas Eklund.

MARIA HAGSTRÖM

straff till upplysning och omsorg. Där kommer frågan om avkriminalisering in.

– Det har inte gått att prata om det i Sverige tidigare. Nåt har börjat hända det senaste året och vi måste samtala mer om avkriminalisering av eget bruk, säger journalisten och styrelsemedlemmen Daniel Jacobs.

Det är en känslig fråga att lyfta och Christine Wallmofeldt har fått höra

att det kan bli svårt för henne att få nytt jobb.

– Det kan vara ett karriärsjäv-mord, men jag kan inte vara tyst när jag anser att samhället trampar på människor, säger hon och berättar att det finns personer som har skänkt pengar till föreningen och som bett om att det inte ska framgå vilka de är, av rädsla för konsekvenser.

AVKRIMINALISERING SKA inte blandas ihop med legalisering, det är inte samma sak. Avkriminalisering av narkotikabruk innebär att det inte längre är straffbart att använda narkotika, men drogen i sig är olaglig och därmed odling, försäljning och import.

– Som det är i dag hamnar människor som använder droger i brottsregistret. De stämplas som brottslingar, vilket följer med dem sen

i livet. Det är då svårare att "komma på köll" igen, säger Daniel Jacobs.

Niklas Eklund tillägger att det faktum att man räknas som brottsling kan leda till en rädsla att söka sig till vården.

Hundratals miljoner kronor spenderas inom rättskedjan för att lagföra människor för ringa narkotikabrott. Advokat Sargon De Basso, som varit engagerad i föreningen från start, menar att de resurserna i stället skulle kunna läggas på allvarliga brott.

Inspirationen till att starta föreningen kommer från Norge, där systerföreningen Tryggare Ruspolitik anses ha del i landets drogpolitiska svängning. En majoritet av partierna i Stortinget är i dag för en avkriminalisering av eget bruk. En ny narkotikareform väntas antas i Norge under nästa mandatperiod som startar 2121.

"Vi ser inget skäl att prioritera avkriminalisering"

Det saknas stöd i riksdagen för en avkriminalisering av eget bruk. I nuläget är det bara Vänsterpartiet som är för. Diskussioner har förts inom Liberalerna men partiet har inte ändrat ställning i frågan. Centerpartiet har uppgett sig vara öppen för att diskutera.

Socialminister Lena Hallengren (S) påpekar att narkotikapolitiken ständigt utvecklas och att till exempel huvudmannaskapet för missbruksvården ska ses över, men att det däremot inte finns några planer på att se över kriminaliseringen.

– Vi följer förstås utvecklingen i andra länder och evidensen på området. Vi ser inget skäl att priori-

Lena Hallengren.

tera avkriminalisering utan prioriterar andra åtgärder i stället, säger Lena Hallengren.

Hon vill inte förklara ytterligare varför hon inte vill se en avkriminalisering av eget bruk. Hennes parti Socialdemokraterna har dock nyligen klargjort i tidningen Accent att de är emot med anledningen att "det riskerar att leda till ökad narkotika-användning och underlätta för kriminella nätverk att sälja narkotika".

MARIA HAGSTRÖM

– Det går inte att kopiera det arbetet som gjorts i Norge rakt av till en svensk kontext. Sverige ligger efter, säger Daniel Jacobs.

– Vi är näst sämst i Europa när det kommer till narkotikarelaterad dödlighet, tillägger Niklas Eklund.

Föreningen Tryggare Ruspolitik vill vara folkbildande, men också ge droginformation till brukare som grundas på forskning och syftar till att förebygga skador.

– Under 2020 lanserar vi en webbsida, en kopia av den som finns i Oslo. Norska föreningen har gjort en stor informationskampanj om droger på ett icke moralistiskt sätt. I Sverige får brukare sin information från Flashback och det är inte bra och korrekt. Om de nu ska ta droger så vill vi att de ska göra det på ett säkert sätt, säger Daniel Jacobs.

MARIA HAGSTRÖM

NARKOTIKADÖDLIGHET

- Sverige har i ett flertal år legat näst högst på EU:s lista över länder med flest narkotikarelaterade dödsfall.
- 70 procent av dem som dog 2018 var män och överdoser är vanligaste orsaken.
- För första gången på tio år har narkotikarelaterade dödsfall minskat – med tio procent. Från 626 personer 2017 till 566 förra året. Nedgången beror främst på att fettanvändande substanser har minskat, bland annat genom polisinsatser mot webbshoppar.
- Omkring 107 000 brott mot narkotikastrafflagen rapporterades 2018, majoriteten gäller eget bruk och innehav.

Unik maskin ger snabbt svar om hepatit C

NU BLIR DET lättare för människor som använder narkotika att testa sig för hepatit C. Maskinen GeneXpert kan snabbt ge svar på om det finns en pågående infektion, genom endast ett stick i fingret.

– Den här maskinen ligger i framkant och är den enda i sitt slag i Sverige. Den finns nu på Brukarföreningen där den ska vara stationerad i tre månader, säger Maria Haglund, undersköterska på Infektionsmottagningen på Karolinska Universitetssjukhuset och projektadministratör för Linkage-C.

I projektet, som varit igång sedan september 2018, jobbar två sjuksköterskor och en undersköterska uppsökande, i samarbete med en läkare. De åker dit patienterna befinner sig för att erbjuda provtagning. Även behandling kan ges på plats.

– Normalt tar vi hepatit C-prov venöst, något som vissa patienter drar sig för att göra då de kan

tycka det är obehagligt och jobbigt. Det kan ta upp till en vecka innan provsvaren kommer och då gäller det att få

tag i patienten, vilket inte alltid går så lätt. Med den nya maskinen får vi testresultatet på en timme, det är fantastiskt.

Maria Haglund tillägger att GeneXpert kan testa fyra personer åt gången.

– Det här snabbar på processen för att komma in i behandling. Möjlighet till vidare uppföljning kan ske direkt.

Provtagning hos Brukarföreningen i Slakthusområdet sker måndag, tisdag och onsdag, klockan 12-15.

MARIA HAGSTRÖM

PRESTILLO

9000

orosanmälningar gjordes varje dag i Sverige 2018. Av dem ledde 38 procent till ett beslut om att en utredning skulle inledas. Totalt kom 180 000 barn till socialtjänstens kännedom – drygt 8 procent av alla barn i landet. De flesta var under 12 år. En majoritet av anmälningarna var relaterade till vuxnas problematik. Var femte anmälan handlar om våld i nära relationer.

FÖRETAGSPRENUMERATION

Med en företagsprenumeration hjälper du och ditt företag till att göra Stockholm till en bättre stad för oss alla att bo i. Vill ni också företagsprenumerera på Situation Sthlm och synas med er logotyp på denna sida? Kontakta oss:

Herman Sundgren (herman@situationsthlm.se), tel: 08-54595394

ZBK

AL
ATRIUM LJUNGBERG

BRANDKONTORET

Abaton
PRODUKTION AB

ASSA ABLOY

Brunnberg & forshed

Acne 艾可尼

Autoexperten

Bräcke diakoni

advokatfirman sallnäs

BYGGMÄSTAREFÖRENINGEN
BF

ADVOKATFIRMAN ÅBERG & CO

BYGGNADS

Thomas Bodström

ARVET

Capio Geriatrik

afa
FÖRSÄKRING

AXFAST
UTVALDA LÄGEN

Capio Psykiatri

AHRBOM & PARTNER

Balzar Beskow

CEDERQUIST

Akademikerförbundet SSF

bergkrantzarkitekter

centric

Akademikernas a-kassa

BESQAB

CR
CERTÉ REVISION

ALLBA

BOLIDEN

CHINA TEATERN

ANDERS BODIN FASTIGHETER

Bonnier Fastigheter

Colly
ETT FÖRETAG I INDUSTRIEN

APOTEK ICA

BOBY
BOTHVYRKÄBYGGEN

COWI

Danske Bank

DANVIKSHEM

dina Dina Försäkringar

Effekt
Konsult & Fastighetsförvaltning AB

efs
En missionsrörelse i Svenska kyrkan

EM
EINAR MATTSSON

Electrolux

ersëus
arkitekter

Ersta diakoni

EY Skye

FB
FAMILJEBOSTÄDER

f Fastighets

FF Profilreklam AB

FCG

Flinks JÄRN

FLOWY

FOURSIDE

gibon

Gullers Grupp

gro
advokatbyrå

Gröna Lund

INDUSTRI VÄRDEN

Grönsakshallen
Sorunda

H2M

HAMMARBY IF

HEBA
FASTIGHETS AB

HAMMER & HANBORG

Hertz

iiriiiis
utvecklingscenter

HANSA PROJEKT

Hedström & Taube | gruppen

IT-UNDERHÅLL
I STOCKHOLM AB

STIFTELSEN OSCAR HIRSCHS MINNE

HMXW arkitekter

HOTELL JOUREN
ett tryggt boende

hiQ

HRM
Affärsutveckling
Relationer med affärsfokus

Hyresgästföreningen

inplenion.

inResonance
Always in Tune

investor

**INGEN VÄLJER ETT
LIV PÅ GATAN**

**MEN VÅRA SÄLJARE
ARBETAR FÖR ATT
TA SIG DÄRIFRÅN**

SITUATION
S T H L M

*"Jag trodde aldrig att
det skulle hända mig"*

Kvinnofridslinjen är öppen dygnet
runt varje dag. Ditt samtal kostar
ingenting och syns inte på telefon-
räkningen.

Du som möter våldsutsatta kvinnor
i ditt arbete är också välkommen
att ringa.

Kvinnofridslinjen drivs av
Nationellt centrum för
kvinnofrid på uppdrag
av regeringen.

 020-50 50 50
Kvinnofridslinjen
www.kvinnofridslinjen.se

**SAMTAL SOM
FÖRÄNDRAR LIV**

SLUTA-RÖKA-LINJEN

RING 020-84 00 00
www.slutarokalinjen.se

SVEPET

GABRIEL LILJEVAL

Betydande beslut i David Ärlemalms debutroman

BOK | ROMANEN *LITE DÖD RUNT ÖGONEN* ÄR TILLVARON SKÖR OCH BRÄCKLIG

EN DAG NÄR han kom gående på Swedenborgsgatan såg David Ärlemalm en pappa och en son. Pappan var runt 40 år, med ett ansikte vittnande om ett tidigare, annat liv, sonen 7-8 år gammal, ryggsäck. Att bevittna deras nära relation gjorde att han gick hem och skrev en helt annan berättelse än han först planerat.

Vad blev kvar av originalidén?

– Det med bilfirman och stölderna är kvar från första boken. Då var det inte ett missbruk som skulle försörjas, men det var en helt annan berättelse.

Under 00-talet bloggade David Ärlemalm en del. I dag finns inte mycket spår av det kvar på nätet – en

del sajter har stängt ner, andra bloggar har själv stängt ner.

Men det var vid den tiden han började skriva på allvar.

VÅREN 2017 VAR David Ärlemalm pappaledig och bestämde sig innan dess att han skulle skriva en timma varje dag under den tiden, medan hans son vilade på eftermiddagen.

– Annars är man ju väldigt frestad själv att ta en nap när de sover, men jag lyckades hålla det. Det var nånting jag drömt om att göra länge.

Det han skrev då var ett kort manus på strax över hundra sidor, om två överåriga fotbollshuliganer som

slår ihjäl ett marockanskt gatubarn i Björn trädgård.

– Det skrev jag snabbt och sen skickade runt till förlag. Jag visste att ingen skulle anta det för att det var så kort, jag ville mera ha feedback från förlag.

När han väl började höra av några förlag efter ett antal månader hade han redan börjat skriva på det som kom att bli debutromanen *Lite död runt ögonen*.

Var kommer titeln från?

– Det är egentligen snott från Pete Doherty (The Libertines, Babysambles, red. anm.) som släppte en soloplatå där en låt hette *A little death around the eyes*. Det var en titel som fastnade, så försvenskade jag det och arbetade in det i boken med en förklaring, som nåt ett barn kunde säga.

JAG VISSTE ATT INGEN SKULLE ANTA DET FÖR ATT DET VAR SÅ KORT, JAG VILLE MERA HA FEEDBACK FRÅN FÖRLAG.

DAVID ÄRLEMALM JOBBAR heltid inom LSS-vården, men efter årsskiftet går han ner i arbetstid till sjuttiofem procent.

– Anledningen att jag kan göra det är att jag fått ett förskott på min kommande bok som släpps januari 2021. Det är prequel, utspelar sig ett och ett halvt år innan den här boken.

Du tackar James Richey från Manic Street Preachers i efterordet i boken för "litteraturen och allvaret". Vilka böcker och författare har du hittat via honom?

– Albert Camus, Sylvia Plath och författaren M. Agejev och boken *Roman på kokain*. Att läsa den när man bara läst Tolkien och Sherlock Holmes innan... Sen finns det en bok som heter *Lidandets lustgård* av Octave Mirbeau som Manic Street Preachers citerade på ett skivomslag. Och Joseph Conrad, så klart.

ULF STOLT

REDAKTIONENS TIPS

ULF STOLT

Mikael Hagström & The Cosmic Cowboys, Live 1982

MUSIK Ljudlänk på Youtube med ett av de bättre svenska band som larmat sig ut ur en radioapparat. Konserten är inspelad på Radiohuset 9 november 1982, samma år hans första platta *Fountain of Youth* kom ut. Att Joakim Thåström spelar kompgitarr och körar, och Christian Falk spelar bas, säger en del om Mikael Hagströms status som musiker.

Svängigt. Hårt, larmigt och punkigt. Få svenska band lät så här då, sjöng på engelska och käftade emot. Det kom en andra platta några år senare. Sedan tyst. Mikael Hagström avled 2017.

Hur livet kan vara om trettio år

TV Om Sverige lyckas leva upp till Parisavtalets löfte om nollutsläpp kommer det att få konsekvenser för människors liv. Frågan är hur vi ska leva, när det liv vi lever i dag är klimatmässigt ohållbart?

I *Rapport från 2050* försöker Lotta Lundgren och Erik Haag – med hjälp av experter och forskare – ta reda på vad som kommer att krävas av människor och samhälle. – Om konsumtion och ägande är det som fyller livet med mening kommer man nog få svårt att anpassa sig, säger Lotta Lundgren.

FOTNOT: Visas i svt från 15 januari
ULF STOLT

Lösning kryss #267

Se förra numrets vinnare på s. 45.

1	P	A	R	O	N	T	R	A	D	
2	D	A	T	O	R	E	R			
3	E	S	T		O	G	T	N		
4	U	L	K		S	I	S			
5	S	L	A	R	V					
6	T	A	L	L	I	K	Ö	R		
7	D	E	P	P	S	U	S	E	N	
8	I	N	P	A	S	S	V	A	V	
9	A	N	I	S	A	V	I	I	L	
10	R	E	G	E	R	I	N	G	O	
11	A	G	N	E	G	A	L	L	A	
12	I	R	R	A	S	E	T	T	R	
13	A	L	L	E	A	N	N	O	V	
14	L	J	A	G	A	R	E	V	A	
15	H	E	M	R	E	V	A	V	I	
16	R	E	G	I	N	A	L	D	S	
17	R	O	A	T	V	A	S	E	N	

"Den mest avancerade låten är faktiskt 'Tyrolerhatt'."

Susanna Risberg

MUSIK Den prisbelönta gitarristen Susanna Risberg har spelat med bland annat Marit Bergman och Miriam Bryant. Hon skriver musik till andra och åker runt världen med sitt jazzband Susanna Risberg Trio. Dessutom medverkar hon i Leif Andréés självbiografiska pjäs "LEIF".

– Att försörja sig som gitarrist i jazzvärlden är nästan omöjligt. Då är det bra att vara intresserad av annat också. Det här är första riktiga teatern jag varit med i. Det är roligt och annorlunda och det är mer ansträngande än en konsert. För även när jag inte spelar kan jag påverka scenen, det räcker med en hostning så snor jag uppmärksamhet.

Föreställningen innehåller mycket

RENE JACOBSON

musik, till exempel David Bowie, Rolling Stones, Beatles och Sjostakovitj.

– Det mest avancerade låten är faktiskt "Tyrolerhatt", som inte alls är svår från början egentligen, men jag har gjort ett trestämmigt arr. Det är den jag har jobbat mest med, men jag tycker att det är en hemsk låt, säger hon och skrattar.

Den 24 januari kommer de till St Paul på Södermalm, där de spelar

"LEIF" vid nio tillfällen. Leif Andréé har beskrivit det som att komma hem, då han är född ett stenkast därifrån.

Vad är din koppling till Södermalm?

– Det är lite hemma för mig också. När jag var liten brukade vi hälsa på kompisar till familjen på Svedenborgsgatan och det var där jag bodde första året när jag flyttade till Stockholm..

MARIA HAGSTRÖM

Mycket skrivet om skrivande

BOK I september kom Karl Ove Knausgårds *Oavsiktligt – om att läsa och skriva*, en essä han skrev till Yale Universitys föreläsningsserie Why I write. I oktober kom PC Jersild med boken *Skriv först. Fråga sen*, där han samlade femtio års författarerfarenhet i 27 kapitel om bland annat

tempus, tema och dialog.

I januari kommer boken *Tag och skriv! – fjorton författare om sitt skrivande*. Bland andra Annika Norlin, Torbjörn Flygt, Åsa Moberg, Mats Strandberg och Kristoffer Leandoer ger råd och tips om skrivande. Men ingen gör det bättre än Klas Öster-

gren. Som för att illustrera den lätt uppblåsta synen på författaren som benådad, en som bara tar diktamen, citerar Pär Lagerkvist. Som när han blev tillfrågad hur det gick med en pågående roman, lär ha svarat: "Det lägger jag mig inte i".

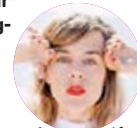
ULF STOLT

Ett norrsken tonsatt med klaviatur

MUSIK I december kom singeln "Komet", där Annika Norlin sjunger om en kväll på balkongen. Förutom den, och låten "Sångfåglar" där Frida Johansson sjunger, är resterande musik på *Rymden enligt Folke Nikanor* instrumental.

Från den förra plattan, uppmärksammade och hyllade "Bottenviken", har Folke Nikanor – riktigt namn Niklas Johansson – behållit och förädlade skandinaviskt vemodiga pianomelodierna. Och med hjälp av producenten Christian Gabel har de sytts upp en modernare, elektronisk kostym.

ULF STOLT

Annika Norlin

PRESSBILD

Värt att kolla upp:

Internationell författarscen

BOK Inleds 27 januari med Viet Thang Nguyen, avslutas 27 maj med Joyce Carol Oates.

Masters of Fog

Tonbruket

MUSIK Få band har det Tonbruket har – ett eget musikaliskt fingeravtryck. På nya plattan fortsätter de växelbruka sitt alldeles egna tonspråk.

The Loudest Voice

SERIE Dramaserie på HBO i sju delar om Roger Ailes, som skapade konservativa tv-kanalen Fox News 1996. Och förberedd Donald Trump för debatterna under hans valkampanj 2016.

So fabulous

För att skapa en mer hållbar värld behöver vi nya status-symboler. Läs om hur lågenergilampor kan göra ditt hem mer hållbart och hur du kan få vårt Gröna Bolån på sbab.se

Grönt Bolån.
Bra för dig,
bra för miljön.

SBAB!

För ett Grönt bolån på 1 miljon kr med en belåningsgrad på 70 % och energiklass C blir den effektiva räntan 1,36% vid 3 månaders bindningstid.

DÅTID I STHLM

JANUARI 1897

TEKNISKA SKOLAN INLEDER extra undervisning för utbildande av elektriska ingenjörer. Både en teoretisk och en praktisk del ingår i undervisningen. Kursen går på lördagar och beräknas ta cirka två och en halv månad.

Efter nyårsstormen är både de direkta och indirekta telefonlinjerna mellan Stockholm och Malmö fortfarande brutna. På rikstelefonens ledningar inom Stockholm finns mellan 500 och 600 fel.

Cigarrhandlare L. P. Bergs änka ansöker hos Kunglig Majestät om att få gräva upp sin makes lik – han dog 1893 och ligger begravd på Norra begravningsplatsen – för att låta kremera kroppen. Enligt intyg uttalade maken i livet sin bestämda önskan att bli kremerad. Både Länsstyrelsen och Medicinalverket tillstyrker änkans ansökan.

22 unga män har antagits som extra poliskonstaplar.

Johan Petter Isaksson, häktad för bland annat fylleri, hittas död i häktet. Han har gjort en snara av sin tröja, fäst den i gallret ovanför dörren och hängt sig.

Det finns, enligt rotemännen i mantalsnämnden, fyra kategorier av fattigdom: Mindre bemedlad, obemedlad, fattig samt utfattig.

Maskinist August Palmgren är försvunnen. Spår leder från hans arbetsplats på Sommelij oljelager vid Danvikstull ner till en förtöjd pråm, men inga spår leder därifrån. Hans fru och 6 barn väntar besked.

Isbrytaren Thor tar upp en rädda in till Värtahamnen.

DRÅTSELNÄMNDEN BESLUTAR ATT stadens lyktor ska hållas lysande till

DET FINNS, ENLIGT ROTEMÄNNEN I MANTALSNÄMNDEN, FYRA KATEGORIER AV FATTIGDOM: MINDRE BEMEDLAD, OBEMEDLAD, FATTIG SAMT UTFATTIG.

halv ett, övriga lyktor till "dess att det dagas".

Mellan 27 december och 2 januari inträffar 89 dödsfall i Stockholm – 51 män och 38 kvinnor. Vanligaste dödsorsaker är lungsot, lunginflammation, lufttrösinflammation och njurinflammation. Under samma vecka föds 201 barn i Stockholm – 196 levande och 5 dödfödda. 137 av barnen är av äkta börd, 64 av oäkta.

Hundskatten ska betalas på stadens kassakontor, Stora Nygatan 2 A. Verkmästaren vid Tumba pappersbruk, J. E. Norström, skriver till riksdagens bankoutskott och ber om ett personligt lönetillägg på 1 000 kronor.

Skansen meddelar att björn-mamma Mascha – en gäva från

Helsingfors utskänkningsbolag – ätit upp sina nyfödda björningar i idet.

På Dramaten spelas *Herr Dardanell, Hittebarnet, För kronan* samt *Mariannas nyckel*.

Förra året registrerades 38 civiläktenskap i staden, enligt sammanfattning av Stockholms magistrat.

Polisen eftersöker fortfarande föräldrarna till den två månaders pojke som hittades i första stugan till Storkyrkobrinken 2. Barnet är omhändertaget på Allmänna barnsjukhuset.

NYKTERHETS-ARMÉN HÅLLER stora möten både i city och på Söder. Ett av föredragen har rubriken "Våra resande".

Samma korrekturfel i Statskalendern har upprepats i 23 år. Professor

Albert Törnqvists utnämndes 1861 till riddare av Vasaorden. Vid nytryckningen av Statskalendern 1874 angavs årtalet fel – 1868 – och har så gjorts sedan dess, även i årets Statskalender.

Annon i Stockholms-tidningen: "Ett treffligt kök med stor järnspis önskas hyra af ensamt fruntimmer. Svar till Amalia Lindbom, Döbelnsgatan 52 n.b.ö.g.t.v."

Kvarteret Kronkvarnen på Östermalms ska rivs. I de 23 större och mindre husen bor cirka 700 av Östermalms fattigaste befolkning. Husen i hörnet av Linne- och Skeppargatan har redan rivits.

Boken *Värnplikt och samvetstvång* av Henning Melander ge ut.

Två olyckor sker på Åsögatan i samband med källakning. En kvinna påkörs på Erstagatan och bryter armen, strax efter påkörs en pojke och får bådas benen avslagna. Ingen polis finns i närheten.

Sergeant Bror Eberhard Dahlqvist häktas för lösdriveri och stöld av ett par barnskor. Rätten noterar att han är änklings sedan några år.

ULF STOLT

1975 Nuvarande regeringsformen – en grundlag som främst avser utformningen av statsskicket – antas av riksdagen 1973 och 1974 och börjar gälla från 1 januari.

1925 Thielska galleriet öppnar. Året innan sålde finansmannen Ernst Thiel sin konstsamling, byggnaden Villa Eolskulle samt alla inventarierna till staten.

2002 Kurdisk-svenska Fadime Sahindal mördas av sin pappa i Uppsala, ett av de första hedersmorden i Sverige som uppmärksammas politiskt och medialt.

Lejonet kommer från
Stadsmuseets samlingar.

FAKTA

Lejonet:

Höjd: 160 centimeter

Bredd: 76 centimeter

Längd 220 centimeter.

Sockel:

Höjd: 18 centimeter

Bredd: 103 centimeter

Längd: 216 centimeter.

HISTORIA

Lejonet – och ett annat likadant lejon – ingick i apoteosgruppen på Slottsbacken i samband med Oscar II:s regeringsjubileum 1897. Lejonet användes även vid kronprinsen Gustaf VI Adolfs och prinsessan Margaretas bröllop 1905.

Lejonet överlämnades till Stadsmuseet från Stockholm stads Gatukontors förråd på Inedalsgatan av ingenjör Trana 6 oktober 1938.

Gipsavgjutning av ett **lejon** på träsockel

"Hämta en matleverans på en restaurang."

NAMN: Murshed Khan

ÅLDER: 32 år

BOR: Norsborg

GÖR: Jobbar som matleverantör

Vart är du på väg?

– Att hämta en matleverans på en restaurang här framme – jag hämtar på krogar och levererar det per cykel hem till folk. Appen i min telefon visar var jag ska leverera det när jag hämtat maten. Jag har jobbat med det i nio månader ungefär.

Hur länge har du varit i Stockholm?

– Ett år och sju månader. Jag kommer från Dhaka, Bangladesh. Min fru studerar här, vi har två barn också. Hon pluggar vid Linnéuniversitetet i Växjö.

TEXT **ULF STOLT**

FOTO **MAGNUS SANDBERG**

"SE PÅ
MATTORNA
-DET ÄR JAG"

Märta Måås-Fjetterström

PÅ KUNGLIGA SLOTTET

13 OKTOBER 2019 - 19 APRIL 2020 | KUNGLIGASLOTTEN.SE

Erik Johansson

Places Beyond | 6 december 2019 – 1 mars 2020.

Att lyckas skapa platser som utmanar både verkligheten och din fantasi – det är vad fotokonstnären Erik Johansson lyckas med. Hans skickligt komponerade surrealistiska fotografier bjuder in betraktaren till en spännande resa. En resa där varje detalj är utmejslad för att ta dig bortom verkligheten och få dig att reflektera över vad vi gör med vår planet.

T-bana Slussen, Stadsgårdshamnen 22 | Öppet sön-ons 9–23, tor-lör 9–01 | fotografiska.se

Fotografiska